

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрена су решења истог Савета од 8. фебруара ове године, која гласе:

да се Гедеон Радуловић, овдашњи магистар фармације, родом из Сомбора у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по његовој молби прими у српско поданство, заједно са женом Катицом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из дојакошњег поданства, и

да се Филип Л. Ненезић, практикант Управе вароши Београда, родом из Подгорице у Црној Гори и поданик исте кнежевине, прими у српско поданство заједно са женом Маријом и малолетним сином Луком, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео отпуст из дојакошњег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Богољуб Вучићевић, секретар прве класе начелства округа нишког;

Драгољуб Пантовић, писар прве класе среза врачарског;

Чедомир Јањић, вршилац дужности писара среза колубарског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе;

Живко Плећевић, писар прве класе начелства округа подринског; и

Борђе Д. Павловић, писар друге класе начелства округа моравског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа нишког Милорада Матића, писара прве класе среза ужичког; и

за писара друге класе начелства округа крајинског Чедомира Ж. Маринковића, свршеног правника и практиканта канцеларије среза врачарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Јован Ђокић, физикус округа топличког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1904. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа топличког др. Живана Јашића, лекара среза мачванског, округа подринског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1904. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да засеоци села Брусника: Црна Река, Котлови, Ратори, Плочник, Остатија, Планиница, Коритник, Крњан, Гужвићи и Оцртеп, оснују ново село под називом: Коритник; и

да се место Градац, заселак села Дајића, прогласи за село под истим именом, — по изјављеној жељи њихових сељана, с тим, да ова села остану и даље у саставу

општине остатичке, среза моравичког, округа чачанског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

„да се Д-ру Ђури Кустудићу, лекару из Врања, уважи у године указне службе време које је провео као лекар у Црној Гори, и то:

1. од 1. јануара 1886. године до 1. априла 1893. године, као физикус никшићске и подгоричке области; и

2. од 1. маја 1900. године до 1. јула 1904. године, као физикус ријечко-црмички, — с тим, да за ово време уплати улоге Управи Фондова за чиновничко-удовички фонд, ако то до сад није учинио“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се село Риљци, које сачињава општину за себе, под називом општина риљачка, по жељи својих сељана, премести из среза трстеничког, округа крушевачког, у срез левачки, округа моравског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза подгорског Радована Филиповића, вршиоца дужности начелника истога среза, у рангу секретара начелства друге класе;

за вршиоца дужности начелника среза загавског, у рангу секретара начелства друге класе, Тешмана Николића, вршиоца

дужности начелника истога среза, у рангу среског писара прве класе.

за вршиоца дужности члана управе града Београда, у рангу начелника среског треће класе, Андру Динића, начелника треће класе среза орашког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писаре треће класе Управе града Београда: Владимира Стојадиновића, Гвоздена Ј. Маринковића и Живка Јовановића, свршене правнике.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. фебруара 1905. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

да се село Брестово, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине медвеђске, у срезу деспотовачком, округа моравског, и да за себе образује општину под називом: општина брестовачка, у истом срезу и округу;

да се село Маљуревац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине бабушиначке, у срезу и округу пожаревачком, и за себе образује општину под називом: општина маљуревачка, у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

Полна намира са породиљом или женом у бабинама (са судско-медицинског гледишта.)

(СВРШЕТАК)

* * *

Питање о извршењу обљубе са породиљом или женом у бабинама може већ и само по себи имати судско-медицинског значаја — све и кад није везано за спор, је ли жена у такој обљуби могла затруднети. Шта више, извршење тога акта може бити баш и у самом браку дело, које вређа извесне принципе, освештани у уређеном друштву човечанском; дело, које се коси са правом и правичношћу, а дубоко засеца и у материјалне интересе другог. Па кад то може бити, онда, наравно, може доћи и до сукоба са друштвеним уређењем; са обичајима и навикама; са правним осећајем; са обичајним правом и т. д., па најпосле и са државним законима, те тако постати предмет судског ислеђења и расправљања.

Познато је, да је порођај за жену махом доста тежак, а по гдекада и судбоносан задатак. У оном тренутку, кад се мајка раставља са својим плодом, она је, тако рећи, мученик. По гдекада је уз тешку муку за њу још и толико опасности, да управо за то време лебди између живота и смрти. Док даје живот своме детету, меће свој сопствени на коцку.

И те муке нису тако тренутне и пролазне. Трају обично по неколико сахата, а по гдекада и по неколико дана. У том стању је, наравно, породиља једна врста тешког болесника, коме није ни до чега: — који само с нестрпљењем чека, да се „свога бремена“ што пре опрости. Тако мучан болесник за службује, дакле, сваку пажњу и сваку поштеду. И најмања несмотреност или суровост може те муке умножити, па и опасност по живот повећати.

Срећом се те главне породиљске муке одмах изгубе, чим се мати с дететом растави; — само опасност још неко време траје. Шта више, она је по гдекада после порођаја још

већа. Као што раније навестих, жена је одмах иза порођаја већ самим тим актом толико душевно и телесно измучена; толико малаксала, а при том још толико баш и повређена, да је по свему слична тешком рањенику, коме је најпречи одмор и добра, савесна нега. То стање обично потраје за оних првих 8—9 дана, док је одлив из полних органа још крвав, дакле док је та рана још сасвим свежа, „пресна“. За то су ти дани за породиљу најкритичнији, и за то се она обично за то време штеди, чува и негује, лежећи као прави болесник у постељи („лежи у бабинама“; „чувају јој бабине“). Већ после тога рока нестаје по мало и муке и опасности, али је она ипак зато још једнако „ровита“. То траје све дотле, догод се сасвим не „очисти“, т. ј. догод се породиљски одлив сасвим не изгуби. То бива обично 3.—4.—5. недеље, а по гдекада и касније. Тек кад њега нестане, жена је „чиста“, и не рачуна се више у бабињаче („лаузе“). Од тога доба прихваћа већ све своје уобичајене послове као што је то и пре чинила, и враћа се свом обичном начину живота.

Према томе сасвим је природно, да жена ни за време самога порођаја, а ни непосредно после тога акта не би управо ни била способна за обљубу — бар не у браку. Није за то подесна с тога, што тај акат у браку представља у исти мах и право и дужност, па треба да буде дело чисте, непомућене усладе за обоје, или бар нежна и чедна намира неодрживе потребе људске природе — у извесном, узвишеном циљу; а то извршена обљуба у оваким приликама никако није и не може бити. Узрока томе има више, а најглавнији су ови.

Пре свега зна се, да ни породиља ни жена у бабинама не могу бити „чисте“ — бар не у строгом и правом значењу те речи. Онај одлив „прве“ и „друге воде“ (из водењака) за време самога порођаја и непосредно после тог акта, па онда она крв и онај гној из жениних полних органа за време док се „чисти“, таке су природе, да пре могу изазвати гађење и гнушање, него праву полну драж; и мушкарац, који би и према жени у таком стању њених полних органа (и њихове околине) имао још страсних полних прохтева, те их још и задовољавао, морао би, без сумње, бити човек ниже, суровије, управо животињске природе. А кад то констатујемо, може ли нам онда бити чудно, ако се опет жени — особито која је још нежна и осетљива — такав човек, без бољих, естетичких осећаја, слепо и безобзирно одан само својој ниској страсти и похоти, у том тренутку учини гадан, низак и одвратан у толикој мери, да га после никада не може од срца волети и истински ценити? За то се често виђа, да је природна последица таквих сурових атака на брачну дужност слабе женскиње или потпуна полна равнодушност жене према мужу, или притајана а гдекада баш и јасно изражена одвратност. Насртаји те врсте су, дакле, много пута узрок брачној несугласици и повод брачним парницама.

Сем повређених бољих, нежнијих, естетичких осећаја буне се против те врсте обљубе у брачном животу и етички и морални принципи, а по гдекада баш и сами правни осећаји — а то је сасвим природно. Употребити свога брачнога друга за време самога порођаја или одмах после тога за обљубу и задовољење својих полних прохтева не значи управо вршити своју брачну дужност, него *злоупотребити своје брачно право*. Та је злоупотреба тим више за осуду, што се она не дотиче само етичких и моралних принципа, него захвата и у основна начела права, а донекле — као што ћемо то касније видети — и у одредбе позитивних закона. Употребити жену у тако бедном и невољном стању за задовољење својих потреба јамачно није израз милости, нежности и љубави, коју јој муж дугује, него је крајња себичност и безобзирност: то

је управо бруталност најниже врсте, која за туђе болове нема осећаја; која о туђим интересима не води рачун, него их гази. Једном речи: — *полно употребити породиљу или жену одмах после порођаја значи ту жену мучити, управо злостављати.*

Али ни тиме још није сасвим исцрпљена одвратност и противправна природа извршене обљубе на породиљу и жени у бабинама. Тај акат није само ниско, одвратно, немилостиво и неморално дело обичне врсте, него и насиље, које у последицама својим може бити по здравље и живот опасно. Та опасност прети нарочито жени, гдекада и детету, а није искључена ни могућност, да од ње и мушкарац свој део осети. У самом порођају и најмањи неспретан покрет женина тела, и најслабије насиље на полне органе њене могу бити судбоносни и за њу и за дете, а полни органи породиље после самога порођаја, те су већ надражени, осетљиви, вредовни, па баш и тако повређени, да их је врло ласно још више позледити и пореметити. Довољан је за то и најнезнатнији узрок с поља, па да у њима изазове знатне промене и озбиљне болести¹⁾. А како је сасвим природно, па и искуством доказано, да мушкарци тако ниске и сурове природе при вршењу обљубе обично забораве на све обзире, те немиле и брутално стреме само задовољењу својих страсних прохтева: то је онда сасвим ласно појмити, да се у таким приликама жена не штеди: — да се, дакле, њени полни органи — већ и онако вредовни и осетљиви — том приликом често озбиљно повреде. Интересантан случај те врсте наводи н. пр. Блумрајх (Blumreich), где је један мушкарац поновљеном обљубом 16. дана после порођаја нанео жени $2\frac{1}{2}$ см. дугачку и $3\frac{1}{4}$ см. дубоку повреду на стражњем зиду усмине.

И још има једна врло озбиљна опасност по здравље женино, ако се на њој обљуба изврши за време самога порођаја или одмах после тога акта — а то је *зараза или инфекција*, било самих полних органа, било целог тела. У том погледу најобичнија је и најозбиљнија она врста заразе, што се само на породиљама и јавља, а коју наш народ зове „бабина“ или „породиљска грозница“. Њу изазивају неке кужне клице, а те клице легу се и множе у нечистоћи, па се њоме и пренесе. С тога и јесте прво и главно правило код породиље и бабичаче, да је и телом и оделом чиста: — да јој с поља никаква врста нечистоће до полних органа не доспе. Чак и лекар и бабича морају у том бити јако обазриви. Ни они н. пр. без нужде неће ни руком ни којом справом полне органе породиљине дотаћи, а ако то већ мора бити, онда се руке нарочито перу, а справе особитим начином чисте (десинфикују, стерилишу). А кад је то већ правило, о које се без опасности не сме грешити, онда је врло ласно увидети, колико муж у томе правцу греша, кад је насртпен, па своју жену одмах после порођаја полно употреби.

Што се најпосле тиче *опасности по здравље самога мушкарца*, који би жену у порођају или за време бабина полно употребио, она истина, није тако велика, али ипак постоји — бар у неким приликама. Та опасност се махом јавља као последица заразе, која потиче од жене а прелази на мушкараца. Као што је познато, женин одлив после порођаја није чист и свеж производ њеног здравог тела, него је последица повреда, дакле већ болесна појава. Сем тога задржи се по гдекада још и у телу толико, да се — утицајем разних клица — почне кварити и распадати. Те клице, које су узрок распадању женског одлива, могу изазвати озбиљније промене и на здравим

¹⁾ Како је лако насилно повредити женске полне органе одмах после порођаја, па баш и до 3. и 4. недеље иза тога рока, показује Калманова (Calman) збирка таквих случајева. Догађа се шта више, да и најобазривије и највештије екарске руке по гдекада такве повреде не могу да избегну.

деловима било саме жене („разједање“ околних делова полних органа), било мушкарца. А то најлакше и најчешће бива онда, кад су ти делови ма и најмање гдегод повређени, као што је то по гдекада случај при самој обљуби. Нарочито се то дешава при страсном и бруталном извршењу тога акта баш у онаким приликама, какве се јављају при обљуби породиље или жене у бабинама.

Према овоме сасвим је неоспорно, да се обљубом са породиљом или женом у бабинама вређају не само достојанство човека и чистота таке установе као што је брак: него и битни, материјални интереси појединих особа, па баш и целога друштва. С тога је сасвим оправдано, ако се то *питање не схвати као чисто лична ствар појединих брачних парова, него као питање општега интереса, и као ствар од замишљеног општега значаја*. Цело је друштво управо позвано, да то питање регулише.

Да то питање доиста заслужује општу пажњу целога уређеног друштва људског, а нарочито оних чињеница, који њиме управљају, показује већ досадашње искуство. Трагове правилног схватања тога питања налазимо већ у престарих народа, а сретамо их доста често и у садашњости. Тако је н. пр. позната ствар, да многи примитивни народи сматрају жену за време њеног месечног прања, трудноће и бабина за „нечисту“, па је тога ради искључују од неких извесних дужности и права. Нарочито је утврђено веровање, да би и за жену и за плод па и за мушкараца било опасно, ако би се у том стању за обљубу употребила. С тога налазимо, да су готово сви ти народи за време женскога прања, трудноће и бабина својих жена, па чак и за цело време дојења, полно уздржљиви. Тако н. пр. не сме муж своју жену у таким приликама полно употребити код северно- и јужно-америчких дивљака, код црнаца готово широм целе Африке, код Дахомеја и т. д.²⁾ Сличне мере уздржања налазимо у веровању, обичајима и правном схватању и европских племена, и оне служе као правилник за регулисање права и дужности полног живота у браку. Чак и код нашег сељака постоји уверење, да је жена за време свог месечног прања и за време бабина „нечиста“, па за то за извесне послове неупотребљива. Тако н. пр. неће наше сељанке да у том стању хлеб месе, да сире сир, да мећу туршију, да бојадину пређу и т. д. Сем тога неће у том стању ићи у цркву или на причест: неће поћи гдегод у госте и т. д.; а што је најглавније: неће прилазити своме мужу, док се сасвим не „очисти.“ С тога је код њих обичај, да породиља држи своју „четрдеветницу“, т. ј. да за 40 дана после порођаја „није као друга жена.“ Тек кад тај рок истече, пође у цркву и врати се свом обичном животу, па и својој брачној постељи.

За чудо је, да је та оправдана пажња према породиљи и бабинама у полном животу нашла своје земљиште баш у простим и некултурним племенима и деловима народа, а да се махом с културом губи. То је већ Лукреције („De natura rerum“ V. 1016) уочио, а то се потврђује и давнашњим искуством. Тако н. пр. зна се, да се та пажња у полном животу онајпре изгубила баш у културним народима Старога Века, па да су је вође и законодавци њихови морали нарочитим — религијозним — одредбама и државним законима регулисати. Већ у Мисиру било је таквих правилника, а Перси и Хинези имају их и дан-данас. Ученик мисирске културе — Мојсије — дао им је у свом закону нарочити облик и нарочито значење. У III. књ. својој (гл. XV. ст. 19) вели он изреком: „А жена кад има вријеме, кад иде крв од тијела њезина, нека се овдаја седам дана.“ У гл. XVIII. ст. 19 наређује овако: „Жени, докле

²⁾ Havelock Ellis: Das Geschlechtsgefühl. — Würzburg; 1903.

се одваја ради нечистоће своје, не иди»; а у гл. XX. ст. 18: »И ко би спавао са женом кад има вријеме и открио голо-тињу њезину откривши течење њезино, и она би открила течење крви своје, да се истријебе обоје из народа својега». За породиљу и жену у бабинама наређује, да је иза мушког детета 33, а иза женског 66 дана »нечиста« (III. књ. гл. XII. ст. 1. 2. 3. 4. 5), и да је тек после тога рока има свештеник »очистити од греха«. »То је закон за жену, кад роди мушко или женско« (ст. 7).

Трагом тог великог мислиоца и законодавца пошле су и друге вође народне. Каснији законодавци Мојсијевих следбеника и Талмудисти имају сличних одредаба у томе правцу (н. пр. о обљуби за првих и последњих месеци трудноће), а оне су усвојене и код свих других племена семитског порекла. И следбеници Мухамедови примили су их, и држе их се и данас. У Корану изрично стоји: »Оделите се од жена у вријеме месечнога прања, и не приближујте им се, док се не очисте« (Сура II.), а и Свети Оци православне вере као да су увидели потребу одређених законских мера у том правцу. Тако н. пр. Дионисије Александријски (пр. 2) и Тимотије Александријски (пр. 3) проглашују жену с месечним прањем за »нечисту,« и одлучују је за то време од причешћа. Први јој забрањује и полни саобраћај с мужем (пр. 3)³⁾, а то исто чини и законодавац у Номоканону чл. 64. У истом смислу износи један немачки интерпретатор »Брачног права прав. црква« карактер тих одредаба, које се односе на полни живот.⁴⁾ За чудо је што католичка црква нема таквих или сличних одредаба, него допушта обљубу и за време месечног прања и за време бабина (Alphons von Liguori). Одредаба, дакле, има у разним законима, а друго је питање, како се те одредбе држе, и како се преступи те врсте пресуђују и казне?

На то питање не бих знао тачно одговорити, али судећи по пракси грађанских и духовних судова, рекао бих, да их они слабо имају у виду. Ја се бар не сећам, да је спор те природе икада био предмет судско-медицинског расправљања пред нашим духовним и грађанским судовима.

Ни узрок томе појаву не бих знао наћи. Или нема тужиоца у томе смислу, или судови такве тужбе неће да узму у претресање, што мисле, да за то немају никаквог законског ослонаца. Ако је ово последње, онда је по мом немеродавном мишљењу то схватање неоправдано. Духовни судови би већ по одредбама Брачног Права имали довољно основа да такве случајеве, кад би се појавили, у претрес узму, а и Грађанско Право не искључује ту могућност. По грађанском законнику могли би нпр. тако дело у браку оквалификовати као »непристојно предуспретање« (§ 108 грађ. зак.), или као злоупотребу брачнога права, или као инјурију у опште.⁵⁾ Шта више, дело те врсте могло

³⁾ Зборник правила итд.; превод д-ра Н. Милоша.

⁴⁾ Beide Ehegatten aber sollten sich einander nicht entziehen, es sei denn nach gegenseitiger Einwilligung, um sich dem Gebete zu widmen und dann sich wieder vereinigen. Zahlreich sind überdiess die Stellen der Kirchenväter, in welchen die Ehegatten zur gemeinsamen Anstrengung des durch das Eheinstitut ausgesprochenen göttlichen Zweckes angewiesen werden, und das äussere Verhalten als der innern Heiligkeit der Ehe entsprechend geregelt wird. So wurde die eheliche Beiwohnung zur Zeit der Reinigung der Frau, oder während sie gesegneten Leibes war, als unerlaubt betrachtet. (Zhisman Jos. Dr.: »Das Eherecht der orientalischen Kirchen. — Wien 1864; стр. 122.)

»Die Ehegatten haben gegenseitig das Recht und die Pflicht zur ehelichen Beiwohnung; jeder Theil kann sie fordern, kein Theil verweigern, woferner nicht gegründete Ursachen von dieser Pflicht befreien. Solche Ursachen können durch die Religionsübung, die für die gottesdienstlichen Verrichtungen bestimmte Zeit, die Principien der Sittlichkeit oder die Gesundheitsverhältnisse eines Ehegatten begründet sein.« (Ibid. стр. 719).

⁵⁾ Текст франц. закона је у томе погледу најподеснији.

би се подвести и под одредбе, које говоре о злостави и мучењу. Једна така или слична инјурија у браку — педерастичка са женом (sodomia conjugalis) — нема, исто тако, правога ослонаца у законским одредбама, јер та врста обљубе на жени није по нашем закону противприродан блуд, али је ипак за то кажњива. Начелним решењем Касационог Суда оквалификована је така обљуба као злостава. Ако се, дакле, према досадашњим одредбама наших законика и према досадашњој пракси наших судова обљуба на породиљи и у бабинама у браку баш никако не би могла оквалификовати као противправан акат, онда би бар о томе ваљало донети слично начелно решење.

* * *

И још има једна прилика, кад питање о обљуби са породиљом или женом у бабинама може доћи као спорно питање пред суд и као предмет судско-медицинског расправљања. Тиче се ванбрачне обљубе у том стању, а нарочито *питања о последицама силовања*.

По себи се разуме, да жена за време самога порођаја, па баш и у бабинама може бити жртва бруталног полног насиља у смислу § 191. крив. зак. Шта више: са судско-медицинског гледишта смело би се тврдити, да је *силовање на жени у порођају или непосредно после порођаја много лакше извршити, него у обичним приликама*. У том стању жена не располаже свим својим снагама, да се може бранити, па с тога би и то смели рећи, да велики део свих тих обљуба махом и није ништа друго, него силовање баш и у смислу законске одредбе. Јер све да жена у том стању некако и пристане на извршење; све ако се од њега и не брани: треба имати на уму, да је њу у том случају, махом, сасвим или делимиче издала не само њена телесна, него и њена морална отпорна снага. То породиљи признаје већ једном приликом Кривично Право (кад је реч о детоубијству), па би јој се могло и у овој прилици признати. А да је тако схватање са судско-медицинског гледишта сасвим оправдано — бар у неким приликама — показује конкретан случај. Блумбах (Blumbach) наводи овај пример крајње бруталности. Један посредник изнудио је обљубу код своје љубазнице у току самога порођаја и поновио је 4 дана после тога рока.⁶⁾ Ако, дакле, при тој обљуби и није било физичког и моралног отпора, није га било само с тога, што жртва тога акта у критичном моменту није имала никакве телесне и душевне отпорне снаге, да навали одоле.

Али и код поторно и јасно квалификована силовања у сасвим обичном тумачењу те речи (§ 191) може питање о обљуби за време порођаја и бабина бити предмет судскога спора — већ и с тога, што ваља судско-медицински решити, је ли извршено силовање имало каквих последица, па ако јесте, какве су те последице? То је потребно нарочито за то, што при утврђењу самога учина ваља у исти мах одредити и његов замахај у повреди туђих интереса, да би се према томе и величина казне (или мера других правних последица осуде) могла тачно одредити. Може н. пр. спорно бити, је ли жртва силовања могла том приликом затруднети; је ли се могла којом полном или којом другом болешћу заразити; је ли јој насилник у том стању могао полне органе тако повредити, да је од тих повреда наступила која тешка и дуготрајна болест или смрт итд. Сва та питања су у извесним приликама од великог значаја, и могла би се ласно истаћи као судско-медицински спор. Суд би, дакле, имао права и дужност, да за решење тих питања потражи помоћи од судско-медицинског вештака — од лекара.

⁶⁾ Таквих и сличних примера најниже бруталности има много. Хегар (Hegar) их назива »животињски изгреди« (Viehische Ausschreitungen).

www.unibg.rs жалост у свима тим, па и оним ранијим питањима, може, за сада, Судска Медицина дати само објашњења општега значаја, а врло ретко сасвим позитивна одговора у појединим, конкретним случајевима. Позитивно и судско-медицински доказано је за сада само ово:

1. Жена се може баш и у самом порођају, а још много лакше у бабинама за обљубу употребити.

2. Она може од обљубе у бабинама и зачети и затруднети, и то врло рано.

3. У том стању је извршење обљубе на жени много опасније по живот и здравље, него на здравој.

4. Најобичније последице таког извршења обљубе су повреде и инфекције.

5. Жена у порођају или непосредно иза порођаја махом нема толико ни телесне ни моралне отпорне снаге, да може силовању поједнако одолети као и здрава жена.

Хоће ли судско-медицински експерта баш и специјално у појединим конкретним случајевима моћи дати тачна одговора на које спорно питање из области оних општих, зависиће највише од природе самога случаја. У опште се може рећи, да се врло ретко подесе тако згодне прилике, где лекар може и у томе успети. С тога се, бар за сада, судови и власти морају, махом, задовољити и са тако општим одговорима.

Д-р М. Јовановић — Батут.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

I

О полицији у опште

(НАСТАВАК)

2

Тек пошто је извршено ово издвајање полиције, могло је бити говора о правим полицијским дужностима.

Први који је покушао да ове дужности детаљиса, а који је у исто време написао и прво дело о полицији, био је француски писац *Деламар* (Delamarre).

У овом свом делу, које носи наслов: *Расправа о полицији* (Traite' de la police, Paris, 1705), Деламар одређује и детаљиса дужности полиције према важнијим објектима њеног делања, а то су: *ред и сигурност, религија, морал, здравље, животне намирнице, науке и вештине, саобраћај, трговина, фабрике и механичке вештине, домаћа послуга, надничари и сиротиња.*

У времену када је Деламар писао своје дело, ово набрајање полицијских дужности било је потпуно тачно, али је за доцније прилике, услед све већег и сложенијег развоја друштвеног живота, морало постати непотпуно.

Један од најобилнијих француских писаца на пољу административног права — *Морис Блок* — у своме *Речнику француске администрације*,*) говорећи о полицији и њеним дужностима, вели ово:

„Полиција је онај део државне власти, који има дужност да штити друштво од свију напада и зала која је мудрост људска у стању да спречи, или бар да им последице ублажи.

Сигурност државе прва је брига полиције. Да би јој олакшао овај толико важан задатак, законодавац је снабдео је законом о зборовима и удружењима, даље о штампи, књижама и т. д.

Заштита личности друга је дужност полиције. Да би одговорила овом свом задатку, она је дужна да од грађана отклони све могуће опасности. Гоњење злочинаца, надзор над продајом отровних и нездравих материја, испитивање сигурности саобраћајних средстава, надзор над оружјем, — све су то ствари о којима полиција мора водити рачуна да би што боље одговорила овој својој дужности.

На трећем месту долази *заштита имаовине*, која се не ограничава само на надзор над крадљивцима. Под њом треба разумети једну множину наредба које припадају сеоској полицији, као и прописе који се односе на пожар, поплаву, употребу воде, нађене предмете и т. д.

Ово није све. Брига полиције простире се још на морал, трговину, јавни саобраћај, мере у јавној употреби, спречавање превара и фалсификата; даље на индустрију и фабрике, раднике и занатске ученике.

Одржати јаван ред, заштитити сопственост и индивидуалну слободу, бринути се о здрављу, моралу и саобраћају, — то су главне дужности полиције.

Имајући у виду, продужује даље Блок, многобројне дужности полиције и разноврсност прилика под којима их она врши, законодавац се мудро уздржао да прописује њене детаље, већ се само ограничио на постављање општих правила. Ако се по негде и упустио у детаљисање, то је учинио само с тога, да би спречио злоупотребе.

Да би са успехом могла одговорити повереном јој задатку, полицији је доиста потребна слобода у делању. Напади и зла, којима је друштво изложено, у већини случаја непредвиђени су и изненадни, те је с тога и потребно опште овлашћење за предузимање потребних мера, које ће бити различне исто онако као и догађаји који су их изазвали.“

По тврђењу познатог немачког писца *Мола*,*) свеколике дужности полицијске могу се поделити на ове три категорије:

1. *Оне, којима је циљ старање о физичкој личности грађана;*
2. *Оне, које се старају о њиховој духовној личности, и*
3. *Оне, које се баве односима грађана према материјалном свету.*

Дужности прве категорије тичу се заштите личности и чувања здравља грађана. Дужностима друге категорије циљ је да потпомажу умни развој грађана с једне стране, а с друге, опет, да чувају морал и религију. И најзад, дужностима из треће категорије задатак је, да заштите имаовину и обезбеде слободно привређивање и тековину.

Далеко би нас одвело кад би овде ређали све дефиниције о дужностима полиције, које се у појединостима, истина, размимоплазе, али се у главном слажу: **да се битна дужност полиције састоји у одржању јавнога реда, заштити сопствености и индивидуалне слободе, и бризи о здрављу, моралу и јавном саобраћају.**

Види се из изложеног, да су дужности полиције и многобројне и неодређене. Ми видимо полицију, више мање, на целом пољу унутрашње државне делатности, и с тога, што је њен појам овако широк, а њене дужности овако неодређене, порађа се, сасвим природно, питање: како ће она са овако растегљивим појмом о правима и дужностима, моћи одговорити своме задатку, а да се не огреша о основни принцип државе — *слободу грађана*? Да се још јасније изразимо, настаје питање: кад полиција има да ступи у акцију, и како и на који начин има да испуњава свој задатак?

Изазила већ из самог принципа о потпуној слободи грађана, да полицији никако нема места тамо, где појединци могу

*) Dictionaire de l' administration française (Paris, 1862).

*) Robert von Mohl — die Polizeiwissenschaft, 3. Bd. 4. Aufl.

хоће сами да отклоне препреке, које би им на путу стајале, све дотле докле би ова радња појединаца остајала у границама закона.

У вези са изложеним, полиција нема права да се меша у приватноправне односе, нити сме улазити у приватни живот појединаца докле год он не би изашао из оквира закона.

Свако, дакле, сувишно мешање полиције у приватне односе појединаца, било би гажење принципа слободе грађана.

Ово што важи за појединце, важи и за удружења.

Састављена од појединаца, и представљена као јединице, удружења, као и појединци, имају права на самостални рад око постигнућа законом допуштених циљева.

* * *

Колико је важно питање: кад полиција има да ступа у акцију, толико је исто и важна ствар: како и на који начин она има да испуњава свој задатак?

Главно правило, кога се при овом ваља држати, то је: да полиција приликом извођења свога задатка не сме употребљавати ни једно средство, којим би се вређала стечена права појединаца, без обзира на то да ли су ова права јасне или приватне природе? Одступања од овог правила може бити само у случајима, где су у питању општи интереси.

Као год што је држави допуштено да у извесним случајима, а у општем интересу, задре у приватно право појединаца (експропријација), тако исто може се правдати кад полиција, опет због општег добра, као што су н. пр. случаји приликом пожара, поплаве, заразних болести, изненадних опасности и т. д., ограничи тренутно права појединаца. Желети је, при том, да ови случаји, у колико је год могуће, буду законом или законским наредбама предвиђени и регулисани.

* * *

Има још једна ствар, која се приликом говора о дужностима полиције не сме изгубити из вида. Мислимо на право и дужност полиције да издаје правила и наредбе, као допуне закона, и да ове, као и саме законе, у дело приводи, па ма и принудним мерама.

Ово право полиције за издавање правила и наредба правда се двогубим разлозима: с једне стране потребом слободног делања у изненадним и непредвиђеним случајима, а с друге, опет, непотпуношћу самих закона.

Било би доиста и незгодно и непрактично, кад би се у законџ: одређене ради регулисања општих норми, уносила свака ситуација, а још је незгодније кад се извесне штетне радње у друштву не би могле благовремено сузбити само за то што законом нису предвиђене.

Поред овога, постоји читав низ законских одредаба, које се сваког часа морају мењати према напретку науке, технике, саобраћаја, па и према самом месту и приликама.

Оно што је на извесном месту и у извесним приликама и за извесно време корисно, може у истим приликама и у исто време, али само на другом месту бити штетно, и обратно.

Немогући све ово предвидети и регулисати, општи закони одређују само основна правила, а њихово извођење у појединостима остављају извршним властима, које то чине или путем правила или путем наредба. И једни и други правни су прописи, који онако исто као и закони обвезују грађане на вршење неке радње или нерадње. Разлика између њих и закона у томе је, што ове последње издаје законодавно тело, а њих — наредбе и правила — извршна власт, али опет по овлашћењу законодавног тела.

Да би правила и наредбе, које издаје полицијска власт, могле имати обвезну силу, неопходно је потребно ово троје:

1. Да однос, који се њима регулише, није предвиђен ни једним законом;

2. Да постоји законодавно овлашћење, да се овај однос може регулисати путем наредба или правила, и

3. Да буду стављени до знања грађанима којих се тичу — обнародовани.

Ако не достаје ма који од ова три услова, наређења полицијских власти без вредности су у погледу последица.

Још нешто:

Полицијске наредбе и правила или су локалног или општег карактера према томе, да ли их издаје најнижа или највиша полицијска власт у једној земљи.

Што се тиче принуде, она може бити двојака: непосредна и посредна. Прва се састоји у директној принуди непослушног на испуњење извесних законских прописа (као н. пр. принудити неког да узме учешћа у гашењу пожара, или да уништи нездраве животне намирнице и т. д.), а друга у извршењу законом наређених радњи о трошку и на одговорност онога, који је био дужан да их изврши (као н. пр. да се убије заражена животиња, или сруши трошна кућа и т. д.). У ову врсту принудних мера долазе и казне као последице непослушности.

Подела полиције

Теорија о подели рада, која је тако корисно примењена и код физичких и код интелектуалних радњи, нашла је своје место и у државној администрацији, па, дакле, и у полицији.

Довољно је бацити један поглед на множину и разноврсност њених делатности, па се одмах уверити, да је за тачно вршење једног њиховог дела потребно знање државно правних наука, за други део техничка спрема, за трећи стручна спрема, за четврти практично знање и т. д.

Имајући ово у виду, и наука и пракса допуштају, као веома корисну ствар, поделу полиције на разне гране, само што се не слажу у начину ове поделе.

Посматрајући је према разноликом материјалу који улази у обим њеног делања, већ поменути Морис Блок, дели свеколику полицију на ових десет грана:

1. Политичка полиција, чији се задатак састоји у посматрању целокупног политичког живота, као и у отклањању свих оних опасности које прете држави и државној управи. Да би што боље одговорила овоме своме задатку, политичкој полицији додељен је надзор над удружењима, зборовима, метежима, побунама, штампаријама, књижарама и т. д.

2. Полиција сигурности, која има дужност да све противуправне нападе на личност и добро појединаца спречава, те да на овај начин одржи јаван мир и поредак. У обим делатности полиције сигурности долази: спречавање казнимих дела, истраживање њихових учинилаца, заштита од несрећних случаја, издавање пасоша, надзор над оружјем, муницијом и т. д.

3. Санитетска полиција, чији је главни задатак старање о здрављу грађана. Надзору њеном потчињени су станови, отровни лекови, гробља, минералне воде и т. д.

4. Полиција животних намирница, која има специјалну дужност да надзирава промет свих оних намирница, које служе за исхрану људства, њихове продавце и тргове.

5. Наравствена полиција, под коју долази надзор над крчмама, прошњом, напуштеном децом, позориштем, циркусима, орфеумима и т. д.

6. Полиција индустрије и трговине: осигурање, новчани заводи, берзе, рудници, фабрике, мере, патенти, раденици и занатски ученици.

7. *Селска полиција*, која води надзор над шумама, ловом, риболовом, корисним биљем и т. д.

8. *Полиција јавног саобраћаја*: железнице, лађе, шловидба, путеви и т. д.

9. *Полиција судска*, која има да извиђа и пресуђује иступе, и

10. *Верска полиција*: школе, цркве, манастири и т. д.

И сам Блок признаје, да ова подела није потпуна и прецизна, али у исто доба додаје, да се из ње на први поглед може уочити скуп разноликих атрибуција полиције.

Подела према материјалу, у осталом, није никад била потпуно остварена у пракси.

Много је тачнија и обичнија подела полиције на *административну, судску и санитарску*. Прва има за задатак одржање *јавног поретка*, друга *старање о личној и имовној безбедности*, а трећа *старање о здрављу грађана*.

Поред ових општих користи од поделе рада, подела полиције на неколико грана, а нарочито издвајање судске полиције од осталих врста полицијских делатности, има и ту добру особину да умањује злоупотребе.

Ну, и једна и друга изложена подела, не може се у пракси потпуно остварити, нити се у опште може замислити једна полиција, чији би одељци радили са свим независно и одвојено један од другог. Тек у скупу, и допуњујући се у стању су они одговорити потпуно своме задатку, који је, као што смо видели, и тежак и огроман и узвишен.

Једина подела полиције, која је у пракси скоро потпуно остварена, јесте подела на *државну и општинску полицију*,

која се датира из најстаријих времена. Основ овој подели не лежи толико у самоуправном карактеру општина, колико у локалној потреби за што јачом заштитом јавног поретка, личности и имаовине грађана.

Ми смо већ видели, приликом говора о развоју полицијске власти, да су се општине у почетку поглавито старале о привредном и културном развоју својих суграђана, па су тек после, услед слабости средњовековне државе, биле приморане да узму на себе и старање о личној и имовној безбедности. И ако је ово старање доцније прешло на државу, ипак су општинске власти, чак и до наших дана, са успехом обављале, па и данас обављају, велики део полицијске власти.

Са поделом полиције на државну и општинску, у тесној је вези и њена подела *по географском положају*, која има свога основа и у интересу земље и у интересу грађана, као и подела полицијских власти на *више и ниже*. Обе ове поделе довољно су познате из саме праксе и с тога би, држимо, сваки опширнији говор о њима био излишан.

* * *

Било је неопходно потребно рећи ово неколико речи о полицији у опште, да би се што боље могао уочити и појмити њен развој у Србији, који је такође ишао упоредо са развојем државе и индивидуалне слободе.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

КЛЕПТОМАНИЈА ИЛИ КРАБА ИЗ НАВИКЕ

од а-ра Р. Бауера

22. октобра 1902. год. стајао је пред поротним судом Јохан Б., окривљен за злочино дело: *крађу из навике*. Да би читаоци имали тачнији појам и боље могли судити о овоме случају, побројићемо све предмете, за које га у тужби оптужује државни тужилац, да их је Јохан украо.

1. У зиму 1900. и 1901. године Францу Н. једне узде, један колан и једну врећу вештачког ђубрета;

2. Вилхелму В. у годинама 1896. и 1897. једну колску кочицу, једно седиште за кола и један ланац;

3. Јозефу К. у лето 1899. године један плуг са њиве;

4. Адолфу Г. године 1899. две лонате за ђубре, а године 1895. један брус;

5. Францу Ф. у зиму 1901. године један дирек и један чунак;

6. Јозефу Г. године 1888. једне кљеште;

7. Леу К. у годинама 1895. и 1896. машину за орање, машину за заграњање кромпира, двоја теретна кола и једну колску кочицу;

8. Јозефу М. у 1898. години три велике тестере;

9. Алојзу Л. године 1897. један плуг;

10. Јозефу Б. два расника са поља;

11. Анастасију Н. у зиму 1900. год. два чунка заједно са пенима;

12. Јосифу Е. о Божићем посту 1898. године двоје дрвених соница;

13. Јозефу Г. једну машину, за орање, једну мотику, две тестере, једну секиру, један ланац за кола и један ћилим;

14. Адолфу С. у лето 1900. године једна собна врата, четири прозорска крила и један точак;

15. Рудолфу Б. у јесен 1899. године две косе;

16. Јозефу Ст. године 1900. две косе;

17. Вилхелму Б. године 1898. једне гвоздене виле;

18. Вилхелму Х. године 1899. ланац за кола;

19. Францу Н. у 1899. години један ланац, а у јесен 1900. године једно корито од камена;

20. Францу К. у априлу 1901. год. једну дрљачу;

21. Паулу Н. године 1899. једну косу;

22. Францу К. ноћу 16. априла 1901. године пет гвоздених маказа;

23. Трговцу Рудолфу Г. августа месеца 1900. године из затворенога дворишта три тестере;

24. Вилхелму Ф. три сита;

25. Јозефу К. године 1897. једну секиру, а године 1900. један бич и једно буре;

26. Свирачу Алберту В. 14. септембра 1900. године једну виолину;

27. Францу Х. ноћу између 11. и 12. октобра 1900. године седам кошуља;

28. Каролини В. у 1901. години бело рубље;

29. Јозефу С. у 1897. години једну машину за прављење путера и једну канту за воду;

30. Јохану В. новембра 1900. год. једно сито за жито;

31. Винћенцу Г. године 1896. једне кљеште;

32. Алојзу Р. у 1900. год. један ланац;

33. Јозефу Р. год. 1898. једну цепаницу;

34. Рудолфу Б. у зиму 1900. год. једне сонице;

35. Терези Е. двоје гвоздених вила и једну секиру;

36. Јохану К. у лето 1897. године једну тестеру;

37. Францу С. у лето 1900. године једне гвоздене виле;

38. Јозефу Н. у 1899. години две мотике и две косе;

39. Паулу Л. у децембру 1899. године један зимски капут;

40. Густаву Л. год. 1891. једне саонице;

41. Раџелу К. 1896. године једну руду;

42. Антону В. године 1900. један ланац за кола;

43. Адолфу Л. године 1900. три точка и једна колица за плуг;

44. Вилхелму Х. год. 1893. једне сонице;

45. Јозефу Н. године 1900. једну косу;

46. Антону Г. године 1891. један јеленски рог и два точка од машине за орање;

47. Јозефу К. године 1898. две косе;

48. Јозефу Н. у јесен 1900. године два лонца, једну секиру и један кајиш.

49. Густаву А. у 1898. године са њиве један плуг и једну шубару од даброве коже.

50. Венијамину С. у 1899. години два расника и две косе;

51. Клеменцу С. у години 1899. један сат и две столице;

52. Јохану В. у 1900. години у механи један кишобран и један шешир;

Максу П. у 1900. години у механици један штап и један шешир;

54. Јохану Н. 1900. години један шешир;

55. Алојзу Г. у 1895. години две косе и једну секиру;

56. Францу С. у 1900 години један ашов и један плуг;

57. Д-ру С. у лето 1899. године једно огледало са зида;

58. Игњацу К. у 1899. год. један шешир;

59. Густаву Р. 1899. год. две слике;

60. Јохану С. у 1897. години секиру, тестеру и покривач;

61. Рајхарду С. у 1899. год. један горњи јесењи капут;

62. Францу М. у 1898. год. даске с крова, с патоса и једно ћебе;

63. Адолфу Б. 1898. године једну кацу купуса;

64. Пауду Б. 1899. године пет ланчева;

65. Флоријану Н. у 1899. год. једна третна кола и једну наслоњачу — столицу;

66. Вилибалду М. 1899. год. једно ћебе;

67. Јозефу Б. у 1900 год. једну косу;

68. Јозефу Х. у 1889. год. једно ренде;

Сведок Алојз Н., син велепоседника у Т., ухватио је окривљенога ноћу 23. маја 1901. године у близини имања и куће свога оца, када је овај носио собом једну врећу вештачког ђубрета. На питање сведока, шта то има у врећи, одговорио је Б.: „струготине“, и тек тада, када се Н. нишањем вреће уверио, да овај лаже, признао је, да је украо ту врећу вештачког ђубрета.

Сутра дан се брзо рашчу у том месту вест о овој крађи, нарочито за то, што су се у њему већ годинама дешавале безбројне крађе, а никоме није пошло за руком да ухвати лопова. Кад је Б. признао крађу вреће са вештачким ђубретом и пред жандармом, овај изврши у његовој кући претрес, који је дао неочекивани резултат. На тавану куће Б-ове нађена је множина ствари, за које се никако није могло узети, да су дошле у његову својину правним путем. Кад се зачула вест о томе открићу, поврвело је кући Б-овој много људи, којима је нестало каквих ствари, и у пронађеним стварима пронађоше своју изгубљену имаовину. Кад је доцније други жандарм питао Б-а о крађи вреће вештачкога ђубрета, он је изјавио да је те ноћи јурио једног лопова, и да је том приликом случајно дошао у имање покраденога лица, без и најмање намере за извршење крађе.

Доцнијом судском истрагом утврђено је, да је Б. већ од више година, стално, сваке ноћи, када се враћао из Ф., где је као свирач свирао, вршио безбројне крађе, а на њега никада није падала ни најмања сумња, пошто је био сопственик лепог имања и иначе уживао добар глас.

Вредно је највеће што се тиче окривљенога, да је он признавао само крађе оних предмета, које су пређашњи сопственици са потпуном сигурношћу принади за своје, док је у осталим случајевима тврдоглаво порицао.

Прву крађу, за коју је признао извршење дела, извршио је столару Јозефу Х. у 1889. години; украо је једно ренде. Другу признату крађу извршио је Б. у 1891. го-

дини, којом је приликом украо Антону Г. један јеленски рог и тачкове од машине за орање. За тим су се низале друге крађе, све дрекије, све више и више, тако да није прошла ни једна година, а да није Б. имао на својој савести небројених нових крађа. Вредно је поменути, да је код окривљенога нађено много украдених предмета чији се сопственици или нису могли пронаћи, или их нису могли са потпуном поузданошћу означити за своје, што је протекло много времена, од када су им нестали. Из тога се да извести, да је број крађа, које је Б. извршио много већи него што му је државни тужилац ставио на терет.

За оправдање својих дела Б. је стално наводио, да га је неки унутрашњи нагон привлачио предметима, које је крао, и представљао је то стање тако, као да је патио од клептоманије, те је из тог разлога настало испитивање његовога душевног здравља.

Констатовано је следеће:

Јохан Б., стар 38 година, жењен, отац двоје деце, старих 6 и 12 година, 170 сантиметара висок, слабуњавог састава, те према томе и угојен, обим главе 54 сантиметара, прави пречник 18 сантиметара, коси 14 сантиметара; десна зеница — услед једног трауматичног инзулта у 1901. години — већа је од леве; лева реагује брзо, а десна нешто спорије; грудни и трбушни органи без приметних болесних појава; ритмичан, омек пуле са 85 куцања у минути; језик и раширени прсти не вибрирају; ход — и са затвореним очима — сигуран; рефлекси су нормалне јачине; нема никаквих поремећаја покретљивости ни осетљивости; варење и избацивање нечистоће нормално, а сан немиран. Окривљени је брижљиво обучен и очешљан; поглед мало плашљив, понашање пријатно; изгледа отворен човек, поверљив, одлучан; начин говора улагујући; одговоре даје већином без устезања и ови чине утисак унутарње искренности и истинитости; често уздише; при објашњењима, која њега терете, иду му и сузе на очи.

Б. је пород душевно здравих родитеља и он не зна ништа ма каквом случају душевнога обољења у кругу своје фамилије. Он сам — изузимајући богиње — никако није био озбиљно болестан. Као дете патио је од грчева, што је наследио од своје матере; исти нису дотицали централни нервни орган, већ су се дешавали у доњем делу тела. Није био, нити је онајист, није епилептичар, није картарош, није пушач, није човек који воли да пије алкохолна пића и нема никаквих рђавих навика.

Б. је посећивао основну школу у своје месту рођења и био је добар ђак. Служио је три године као војник, и то у једном великом оркестру. У грађанству је доцније радио столарски занат. У 1890. години оженио се са две године старијом женом и за тим је ступио у једну купалишну капелу као свирач у трубу. По исказу његовог капелника, он је био врло поуздан човек, само по каткад необично миран.

Што се тиче имања окривљенога, имао је он земљиште у вредности 6800 круна,

које је било оптерећено са 1300 круна, и доносило је годишњег прихода око 600 круна. Сем тога Б. је као свирач у времену од 1. маја до 15. септембра зарађивао по 100 круна месечно, и сем тога имао је просечно 100 круна спореднога прихода од забава, погрба и т. д.

Мишљења о душевном стању Б-а различито су гласила и — што нарочито истичемо — износимо их овде у изводу. „— Јохан Б. болестан је, вели прво мишљење, од насилних представа, које га нагоне нато, да узима и присваја себи покретне предмете, који му дођу до руку, а на њих нико не пази. — Насилне представе проишле су услед неуропатичне диспозиције дотичне личности. Б. пати од главобоље, презања из сна итд. Те представе и с њима скопчани импулси толико су се осилили, да окривљени није могао имати мира ни покоја, догод су га они пратили, и њима су биле потпуно сузбијене све представе, које би га уздржавале од рђавих дела.

Б. је дакле као слепо оруђе својих болесних импулса вршио разне крађе, и за то не може за њих ни бити одговоран.

Остало би још да се објасни питање, да ли су вероватни искази Б-ови. На то се питање мора одговорити потврдно, и то из ових разлога. Б. је увек чинио утисак човека, коме ни самом није било јасно шта се с њиме десило и како треба да објасни своје радње. Тако на пример причао је са комичним климањем главе, како је једне мрке ноћи носио кући на раменима, знојећи се и стењући, један тежак плуг, а није знао ни сам што то. Од крадених ствари направио је једну врсту збирке.

Његови су искази прости, без икаквих претеривања. Мирно и одлучно је одбијао питања која би симуланту добро дошла да представља болесна стања, као насилне представе друге врсте: халуцинације.

Описивање Б-а потпуно је саобразно научноме искуству. Оно је најзад најприродније и једно тачно објашњење чудноватог понашања окривљенога.

Друго мишљење лекарско искључује, да код Б. има душевне болести и неуропатичне диспозиције, а тако исто искључује и постојање насилних представа. Образовање ових не проистиче природним путем чулнога опажања, асоцијација идеја, већ су спонтани, примарни производи ненормално организованог или болеснога мозга. Човек, који — као Б. — краде шешир за то, што је његов узео други неко, не пати од насилних представа.

И ако Б. наглашује, да га је нешто гонило на крађу разних предмета, то отпада код случајева крађе шешира. Он сам вели: „Више се пута десило, да сам узимао шешире само за то, што су моји били украдени, те би иначе морао ићи кући гологлав.“ Импулси, да се покрадено лице мора на први ма какав начин регресирати, нису производи ненормално организованог или болеснога мозга, нису ни продукти примарних, унутарњих радњи централнога органа, већ су то закључци, конструисани из добро промишљених премиса, којима је основа настран начин мишљења.

Топов, који подлежи нагону, коме се не може одупрети, не пита шта ти треба ово или оно; он узима шта види, шта стоји или лежи, не помињући „за што, на што то?“

Све крађе, које је извршио Б., следовале су под рефлексијом: „шта би ти могао бити потребан тај предмет?“

За то, што му је на орахој машини покварен један раоник, он долази ковачу, краде од њега пет потпуно нових раоника и попуњава своју потребу.

Види се дакле, да Б. није вршио крађе због болесних представа своје свести, већ из нечистих мотива, да се обогати.

Као на пречац престадоше крађе, када је ухваћен Б., па и он сам каже: „Добро је што и томе дође једном крај, јер како је добро пролазио, он би и даље то пробао!“

Човек, који мотивише на тај начин своја рђава дела, који их пропраћа оваквом критиком и престаје да их врши пошто је ухваћен на делу, тај није излечен на некакав нејасан начин, већ је прекинуо тај начин живота, што је у томе спречен. Душевни болесник не пита за то циљ и препреке, он следује импулсима својих болесних представа докле, док траје болест.

Из тих разлога изгледа да је потпуно оправдан закључак, да Јохан Б. није patio од насилних представа приликом извршења крађа.

Добивено мишљење медицинског факултета завршује се овако:

„Не може се узети, да многобројне крађе Б-ове треба приписати болесним импулсима, који су основани на насилним представама. С друге је стране очет јасно, да код њега нема толико етичког, колико интелектуалног дефекта, дакле постоји умерен степен психичког инфериоритета. Да ли је ово несумњиво слабоумље толико јако изражено у овом случају, да би могло бити разлог за извињење од казне, то се није могло закључити из материјала, који је био при руци, и мора се оставити одмерењу суда.“

Јохан Б. осуђен је због злочина крађе, пошто се 11 гласова сложило у томе, да овде није случај душевне болести.

При одмерењу казне узето је у обзир слабоумље окривљенога¹⁾.

ПОУКЕ И УПУТИ

Срески прирез не може бити предмет обезбеђења кад потраживање повериочево није ушло у буџет

По тражењу извесног повериоца, првостепени суд Н... одобрио је забрану на прирез среза Н... а за обезбеду накнаде око експроприсаног земљишта за срески пут.

¹⁾ Ову смо расправу извадили из немачког стручног часописа: „Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik“, који издаје чувени универзитетски професор Dr Hans Gross уз сарадњу многих немачких, швајцарских и других стручњака. Стараћемо се, да што чешће износимо у листу најбоље саставе из тога гласника, а то ће бесумње бити од велике користи нашим читаоцима. Ур.

Противу овог решења дотични срески начелник изјавио је жалбу Касационом Суду, и у истој изнео, у главноме ово:

Срески прирез *по својој циљу и одређењу* долази у котегију оних јавних добара, која су намењена за подмирење јавних циљева и потреба јавне службе у смислу закона о окружним, среским и општинским буџетима, те с тога не може бити предмет обезбеђења — §§ 380 и 471 грађ, суд. поступка.

По члану 9. закона о окружним и среским буџетима, расходи — издаци по буџету — имају се утросити *само и искључиво на оно зашто су одређени*, јер противно поступање повлачи злоупотребу по чл. 3 истог закона.

Пошто тражење повериочево није ушло у срески буџет, као среско дуговање за текућу или коју ранију годину, то суд није ни могао, за обезбеду свог дуговања, одобрити забрану на прирез који се има утросити за друге потребе.

Срески прирез, као економно добро у ширем смислу, има се по чл. 22. зак. о среским буџетима употребити на оно и онако, како је решила среска скупштина и надлежни министар финансија одобрио. У делокруг рада ових управних органа суд се није смео мешати према чл. 146 земаљског устава, те с тога није могао ни наређивати пореском одељењу да срески прирез не издаје онима којима он припада по решењима управних органа.

По овој жалби, Касациони Суд одлуком својом од 12. децембра прошле год. Бр. 11804. поништио је решење нижег суда зато: „што је противно тач. 6. § 471. грађ. суд. поступка одобрио забрану на срески прирез, кад је по среском буџету тачно одређено, *но што ће се прирез утросити, да би среска власт могла извршити потребне дужности, које јој у делокругу садају, и тиме да постигне јавне циљеве.*“

М. Ђ.

Један случај погрешне примене § 489. грађанског поступка.

Ј. В., овдашњи, тражио је забрану на покретност његовог дужника С. А., овдашњег кафеџије. Ову забрану одобрио је првостепени трговачки суд, а надлежни квартал написао је узабрањену покретност и исту, по списку пописа, оставио дужнику на чување.

Забрана ова оправдана је, и осудним решењем трговачког суда осуђен је дужник С. на плаћање дуга својој повериоцу Ј. у суми од 300 динара са осталим трошковима.

После овога поверилац Ј. поравна се пред судом трговачким са својим дужником С. тако, да му, у исплату напред поменутог дуга, по осудном решењу, уступи у својину пописану покретност по забрани судској.

На основу овог поравнања, поверилац Ј. тражио је од надлежног кварта, да означену покретност у поравнању, као његову својину, одузме од бившег му дужника С., и преда му на располагање.

Кад је дотични квартал приступио одузимању ових ствари, пријавио је се соп-

ственик кафеџије Д. Ђ., трговац, и протоколаријо изјавио: да њему закупац кафеџије С. дугује 440 динара од кирије, и да с тога не одобрава, да се ствари износе из његове кафеџије, јер му оне, као закона залога, служе за наплату дужне кирије, из којих се првенствено има наплатити. У исто време напоменуо је, да поднесено поравнање, којим закупац његове кафеџије уступа ствари, унете и закупно добро, другом у својину, нема према њему никакве важности, и да ће за наплату дужне кирије тражити продају ствари.

Према оваком стању ствари, квартал је у смислу § 686. грађанског закона, донео решење своје: да квартал не може, по тражењу повериоца Ј., одузети ствари од закупца кафеџије С., и предати му у сопственост, јер оне служе сопственику кафеџије, као залога за дужну кирију. Решење ово саопштено је повериоцу Ј. и он се противу истог није жалио.

После овога, квартал је, према поднетој извршној осуди судској, од стране сопственика кафеџије Д. Ђ., по којој је дужник осуђен на плаћање дуга од кирије, узео у попис кафеџијску покретност дужника С., и путем јавне лицитације изложио продаји, па од добивеног новца наплатио папирну и добошну таксу, а ресто, у суми од 363:30 динара, предао Д. Ђ. у отплату дужне кирије.

Продаја ове покретности саопштена је повериоцу Ј., који је на исту полагао право својине, и он противу тога није ништа приметио. Доцније, по извршеној продаји, и пошто је новац квартал предао Д. Ђ., у отплату дужне кирије, тражио је: да се новац одузме од Д. Ђ. и пошаље суду на распоред.

Решењем кварта, које је донето у смислу примедба Министра унутрашњих дела од 31. јануара 1901. године № 28840, наложено је Д. Ђ., да примљени новац положи натраг кварту, те да се исти, у смислу § 489. грађанског поступка, пошаље суду на распоред. Решење ово, по жалби Д. Ђ., одобрено је од стране Управе вароши Београда и Министра унутрашњих дела.

По изјављеној жалби на ово решење, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону, па га је одлуком од 18. априла 1903. године Бр. 2313 поништио са ових разлога:

По одредби § 489. грађанског судског поступка, полицијска је власт дужна послати новац суду на распоред од распродаје покретности извесног дужника, на коју је забрана стављена, да би суд, с обзиром на §§ 381. и 382. истог поступка, могао претходно расправити питање о пречем праву наплате, па потом учинити распоред. Примени ових законских прописа у овом случају није било места с тога, што је полицијска власт узела у попис распродају покретност искључиво за наплату дужне кирије жалиоцу Д. Ђ. по осуди судској, а не по судској забрани, и то, пошто је претходно решењем својим, које је постало извршним, одбила, на основу § 686. грађанског закона, повериоца Ј. од тражења: да му се иста, као његова својина, преда на слободно располагање. Сем тога, повериоцу Ј. са-

финансија, решењем својим од 5. децембра 1902. год. КБр. 22569, известио жалиоца, по његовом захтеву: да ће му, на случај његовог пензионовања, рачунати у године дејствителне службе и оно време, које је, као указни контрактуални чиновник, провео у државној служби, те је по томе право жалиочево у толико основаније, јер не може правно допуштено бити, да се питања, једном расправљена Министровим решењем у смислу закона и утврђене прак- тике, доцније, од стране другог Министра, потиру.

Према свему изложеном, жалилац је, са његовом привременом указном службом у 7 година 1 месец и 10 дана; дејстви- телном службом, у разним положајима при Министарству грађевина у 3 године 10 месеци и 25 дана, и при Министарству финансија у 2 месеца и 29 дана, свега у државној служби провео 11 година 3 месеца и 4 дана, те по томе није могао бити отпуштен из државне службе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, већ пензионован, према пропису § 71. истог закона.

За одлуке, којима општина сиромашним грађанима даје на уживање општинску земљу, не треба и одобрење Државног Савета.

Лазар Радосављевић, из Барича, молио је, да му се, као сиромашу, који је оптерећен ситном децом, да на уживање једно парче општинске земље.

Одбор, а затим и збор села Барича, одобрио је, да се Лазару, као сиромашу, да на уживање један хектар селске утри- не. Ту одлуку суд општински послао је полицијској власти, а ова Државном Са- вету на одобрење, у смислу тач. 11. чл. 33. закона о општинама.

Државни Савет 10. фебруара 1902. го- дине Бр. 563 вратио је нерасмотрена акта овог предмета начелству округа београд- ског, налазећи, да овде није случај из претпоследњег става чл. 33. закона о оп- штинама, пошто се Лазару општинско имање не даје у својину, већ само на уживање.

Она власт, на коју је жалба упућена, дужна је да донесе и одлуку, ако је жалба снабдевена прописном таксом.

С. М., из Раље, обратио се начелнику среза космајског и тражио, да се часници општинског суда казне за дело из чл. 159. закона о општинама. Среска власт одбила је жалитеља од тражења, те се овај обра- тило жалбом начелству.

Начелство округа београдског, нала- зећи, да је за разматрање ове жалбе над- лежан Државни Савет, наредило је на- челнику среском, да овај предмет пошаље Савету на решење.

Државни Савет нашао је: да је погрешно предмет упућен Савету, јер кад је жалба начелству изјављена, и прописна такса, по ТБр. 7. таксене тарифе, плаћена, онда је начелство било дужно, по чл. 27. Устава, да жалитељу изда своје решење.

С тога је одлуком од 10. фебруара 1905. године Бр. 562 Државни Савет акте вратио начелству на даљи рад. М. В.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТУМАЧ

из доживљаја Шерлока Холмса

А. Џонан Дојл

(СВРШЕТАК)

»Говорећи то, он отвори врата и по- нуди ме у собу, која је по изгледу била богато намештена, али ипак слабо освет- љена. Опazio сам кадифене столице и ви- соку од белог мрамора плочицу, уз коју је висео јапански оклоп. Столица је била баш испод лампе и онај старији човек ми даде знак да на њу седнем. Млађи нас је за тренут оставио, али се ускоро кроз друга врата појави, водећи са собом јед- ног господина, који је на себи имао неку врсту огртача и полако је према нама корачао. Кад је дошао у домаћај слабе светлости која ми је дала могућности да га јасније видим ужаснуо сам се од ње- говог изгледа. На лицу му се огледало мртвачко бледило и изнуреност, док су његове велике и светле очи одавале чо- века јаког духа. Али оно што ме је нај- више изненадило код овога човека, то су били печати фластера по његовом лицу, а и преко самих уста.

»Имаш ли таблу, Харолде?« викну ста- рац; после тих речи непознати се сруши на столицу.

»Јесу ли му руке слободне? Сад му подај креду. Ви ћете му постављати пи- тања, господине Меласе, а он ће писати одговоре. Питајте га на првом месту, да ли је спреман да потпише документа?«

Непознатоме засијаше очи као муња.

»Никад,« написа он грчким језиком на табли.

»Зар ни под каквим условима?« за- питах га по наредби мога тиранина.

»Само ако је видим венчану у прису- ству грчког свештеника, кога познајем.«

»Ви знате онда, шта вас чека?«

»Не марим ништа за себе!«

Пошто сам га на овај начин неколико пута питао, хоће ли потписати документа и увек добио негативан одговор, паде ми на ум срећна мисао, да уз питања, која сам му по наредби постављао, додајем по неколико својих речи. Пре но што сам ово учинио, хтео сам се уверити, да нас случајно не разумеју и с тога сам у по- четку постављао питања чисто наивне при- роде. Чим сам се уверио, да нема ника- кве опасности, т. ј. да нас не разумеју, злоупотребио сам поверење и покушао да што више сазнам о моме земљаку. Наш даљи разговор продужио се овако:

»Ништа се не можете користити ва- шим упорством. Ко сте ви?«

»Не марим. Ја сам неизознат у Лондону.«

»Онда припишите себи за све што вас снађе. Од када сте овде?«

При одређивању година службе за пенсију рачунају се и контрактуалне године службе.

Н. М., бив. чиновник, изјавио је жалбу противу указа од 21. јула 1903. године, којим је, на основу § 76. закона о чинов- ницима грађ. реда, отпуштен из државне службе, ма да је, у време отпуштања, имао 11 година 3 месеца и 4 дана службе, те по томе и право на пенсију.

Уз жалбу поднео је два уверења над- лежних министара о годинама, проведе- ним у служби, и решење ранијег Ми- нистра финансија, по коме му се године указне контрактуалне службе признају као године дејствителне за пенсију.

Државни Савет одлуком од 2. јануара 1904. год. № 8568, поништио је овај указ, са ових разлога:

По првом ставу § 72. закона о чинов- ницима грађанског реда: »при рачунању година службе, служиће за основ кња- жевски акт, којим је чиновник у државну службу постављен.« Тај акт жалилац има у указу Краљевом, јер је, као што се тврди поднетим уверењем Министарства грађевина № 5083., за све време његове привремене — контрактуалне службе био указни чиновник. Према томе, има му се све време привремене — контрактуалне службе урачунати у године службе.

Да је овакав смисао закона, тврди се и одељком другим § 72. поменутог закона, где се каже: да се само оно време неће рачунати у године службе, које је чинов- ник провео на местима, која нису као указна од државе призната, а то ће рећи: да је за одређивање година службе до- вољно, да је који био на месту, које је као указно признато, а је ли он ту био као привремени, или дејствителни, то се не тражи.

У прилог оваког разумевања закона говори и § 71. закона о чиновницима гра- ђанског реда. Ту се просто каже: да онај задобија право на пенсију, који десет го- дина службе наврши, а не каже се: који десет година указне службе, или дејстви- телне, наврши, те се према томе има гле- дати: кад је који у службу примљен, а не, кад је који дејствителан чиновник постао.

Овако разумевање поткрепљује се и раније утврђеном практиком у сличним случајевима, на основу које је и Министар

»Нека буде. Три недеље.«
 »Имање никако не може бити ваше. Шта вам је?«

»Али неће прећи ни у разбојничке руке. Море ме глађу.«

»Бићете слободни ако потпишете документа. Каква је ово кућа?«

»Нећу никад, никад потписати. Не знам.«

»Њој не чините тиме никакву услугу. Како се зовете?«

»Нека ми то она сама каже. Кратидес.«

»Видећете је ако потпишете. Одакле сте?«

»Онда је нећу никад видети. Из Атине.«

Да је потрајало још пет минута, ја бих, господине Холмсе, на њихове очи сазнао за целу тајну. Можда би још једно моје питање осветлило целу ствар, али се у томе тренутку отворише врата и једна женска уђе нагло у собу. Нисам је могао добро видети, али сам толико приметно, да је висока и достојанствена, са црном косом и у белом огртачу.«

»Харолде,« рече она говорећи рђавим енглеским језиком, »нисам могла дуже остати. Осећам се веома усамљена, — ах Боже мој, то је Павле!«

Ове последње речи беху изговорене на грчком језику и у истом тренутку непознати човек са грчевитом снагом скидао пластер са усана, и уз узвике »Софија, Софија!« полете јој у наручја. Загрљај је био тренутан, јер млад човек зграби женску и изгура је из собе, а старији се устреми на своју жртву и лако је изгура на друга врата. Оставши сам у соби, инстинктивно скоких са седишта, и отпочех разгледати по соби, не бих ли пронашао ма какав траг, по коме бих могао сазнати где се налазим. Док сам ово радио, врати се онај стари господин и гледајући ме у очи рече ми:

»За сада је доста, господине Меласе. Као што видите, ми смо вам поверили један наш приватан посао. Ево вам овде пет наполеона, која ће сума, надам се, бити довољна награда. Али упамтите,« додаде он куцајући ме полако по грудима и смејући се, »ако ма каквој живој души ово поверите — ма једној јединој души, разумите ме добро, онда нека вам Бог буде у помоћи.«

»Не могу вам описати мржњу и страх према овоме ништавном човеку. Сад сам га могао боље видети пошто је светлост од лампе на њега падала. Лице му је било нечисто и надувено, а његова мала шпичаста брада ретка и рђаво негована. Али оно што је код њега било најужасније, то су његове сиво-угасите очи, у којима се јасно огледала пакост и суровост.«

»Ми ћемо већ сазнати, ако што о овоме будете говорили,« додаде он гурајући ме кроз салон и двориште до кола, која су чекала на улици. Разуме се већ, да је г. Латимер и овог пута заузео своје место у колима према мени. Вожња је трајала у ћутању веома дуго; кола су се зауставила тек око пола ноћи.

»Овде ћете се скинути, господине Меласе,« рече мој сапутник. »Као ми је што вас овако далеко од ваше куће остављам,

али тако мора бити. Ма какав покушај од ваше стране да трагате за овим колима свршиће се рђаво по вас.«

Чим сам сисао из кола, она се у трену удалише. Био сам изненађен, кад сам видео да се налазим на једној ледини препуној бодљикавих жбунића. Далеко на једној страни видео се ред осветљених кућа, а на другој сам опазио црвене железничке сигнале.

Док сам размишљао о месту, на коме сам се налазио, приближи ми се један железнички носач, и на моје питање где се налазим одговори:

»Вадвортско поље.«

»Могу ли добити воз за варош?«

»Ако се отшетате за миљу или мало више до клапханске раскрснице, тамо ћете имати времена да ухватите последњи воз за Викторију.«

»Ето, то вам је крај мога доживљаја, господине Холмсе. Ја не знам где сам био, као ни с киме сам говорио, нити шта друго сем онога што сам вам већ казао. Али што знам, то је, да се тамо смера некакав злочин и био бих рад да оном несрећном човеку помогнем. Одмах сутра дан сам целу ствар испричао госп. Мејкрофу, а тако исто и полицији.«

По свршетку Меласовог говора, Шерлок погледа брата и упита га:

»Јеси ли што предузимао?«

»Мејкроф подиже »Дели Њус«, који је на столу лежао, и прочита:

»Сваки, који би могао дати информације о томе, где се налази господин из Грчке по имену Павле Кратидес, из Атине, који не зна да говори енглески, добиће добру награду. Тако исто добиће награду сваки онај, који прокаже стан једне госпођице из Грчке, која се зове Софија. Х. 2473.« То је изашло у свима листовима и нема никаква одговора.«

»Како је са грчким посланством?«

»Питао сам. Не знају ништа.«

Пошто је обећао да ће ствар узети у своје руке, и опоменуо Меласу да се чува, Шерлок ме позва да идемо.

»Видиш ли, Ватсоне,« рече ми он кад бесмо на улици, »ово вече нисмо узалуд провели. Ствар, коју смо мало час чули, веома је интересантна.«

»Имате ли какве наде?«

»Према овоме што до сада знамо, било би чудо кад не бисмо могли имати успеха.«

»Ну пре свега, шта ти мислиш о младој Гркињи?«

»Мени изгледа да је она насилно одведена, и да је то извршио млади Енглец, по имену Харолд Латимер.«

»Насилно одведена, одакле?«

»По свој прилици из Атине.«

Шерлок заврте главом.

»Овај млади човек не зна ни речи грчки, госпођица пак говори прилично добро енглески, што значи, да се бавила кад год у Енглеској и да је с овим младим човеком одбегла.«

»То је вероватније.«

»Сазнав за ово брат или сродник долази из Грчке да то спречи. Он несмо-

трено упада под надмоћност овога младога човека и његовог старијег друга, који га забављају и приморавају да потпише документа о предаји девојачког наследства њима на руковање. Он на то не пристаје. Да би се са њим могли споразумети, њима је потребан тумач и случајно наилазе на господина Меласа. Девојци није саопштен долазак њеног брата, и она се са свим случајно са њим виђа.«

»Дивно, Ватсоне!« узвикну Холмс, »скоро верујем, да ниси далеко од истине. Сад увиђам да смо похватили све konce, и једино се имамо бојати каквог насиља од њихове стране. Ако нам само даду времена похватаћемо их извесно.«

»Али како ћемо наћи, где се та кућа налази?«

»Ако је твоје резонување тачно, и ако се та девојка зове Софија Кратидес, онда нећемо имати никакве тешкоће да је пронађемо. То треба да буде нама главна нада, јер је њен брат потпуно непознат. Јасно је да је неко време морало протећи док је овај Харолд ступио у интимније односе са овом девојком, и док је њен брат из Грчке могао то сазнати и овамо доћи. У осталом, доста је вероватно, да ћемо добити одговоре и на Мејкрофовогласе.«

У разговору о овој ствари стигли смо до наше куће у Бекеровој улици. Кад смо ушли у своју собу били смо веома изненађени, опазив Мејкрофа, да седи у наслоњачи.

»Уђи, Шерлоче, уђите, господине,« рече он мирно, осмехнувши се, кад нас је онако изненађене угледао.

»Ви се оволикој енергији с моје стране стране нисте надали, али ме некако привлачи овај догађај.«

»Кад си пре стигао амо?«

»Претекао сам вас колима.«

»Онда мора бити да има неких нових података?«

»Добио сам један одговор на мој оглас.«

»Ах!«

»Да дошао је неколико тренутака после нашег одласка.«

»У коме смислу?«

Мејкроф извади хартију.

»Ево га овде,« одговори он. »Написано је на жућкастој хартији, руком средњовековног човека, слабог телесног састава и гласи:

»Господине! Позната ми је добро госпођица, о којој се интересујете, и ако желите каквих података о њој потрудите се до мене. Она сада станује у Миртел-Бекенхам. Ваш искрени Ј. Давенпорт.«

»Он пише из доњег Брикстона,« рече Мејкроф. »Мислиш ли, Шерлоче, да би требали да се до њега одвеземо и све појединости сазнамо?«

»Мој драги Мејкрофе, братовљев живот је много преци од сестриних догађаја. Ја мислим да би требало отићи у Шкотланд-Јард за инспектора Грегсона, и онда с њиме право у Бекенхам. Ми знамо да се човеку о глави ради, и сваки тренутак нашег оклевања може га стати живота.«

Било би било да и господина Меласа уз пут повеземо“, приметих ја, „можда ће нам требати тумач“.

„Дивно“, рече Шерлок; „пошљи дечка за кола, па ћемо одмах поћи“. Говорећи ово он отвори фијоку од свога стола и узне револвер. На мој зачуђени поглед одговори ми он.

„Из онога што сам чуо уверен сам да имамо посла са врло опасним зликовцима“.

Беше већ мрак кад смо се у Пал-Мелу нашли у собама госп. Меласа, али га не нађосмо. Извесан господин беше га одазвао.

„Да ли је господин казао своје име?“

„Није, господине“.

„Је ли то био висок, леп, црномањаст господин са наочарима, слабуњав у лицу али иначе веома пријатан, јер се за све време разговара смејао.“

„Хајд'мо“, викну Шерлок изненада. „Ово изгледа опасно, — Мелас је опет ухваћен. Човек кога нам је ова жена мало час описала, није нико други до онај старац из тајанствене куће. Зликовац је просто заглашио слабуњавог Меласа и одвео га собом лично. Није искључена могућност да ће га прво употребити као тумача, а по том казнити за неверство.“

Било је већ прошло десет часова, кад смо у друштву са инспектором Грегсоном стигли у Миртл пред означену кућу. Сви прозори беху мрачни.

„Изгледа да је кућа пушта“, примети Грегсон.

„Наше су птице одлетеле“, додаде Холмс.

„На основу чега то закључујете?“

„Једна кола, добро натоварена, пропшла су овуда пре једног часа“.

„И ја сам видео трагове од точкава“, додаде инспектор, „али не знам по чему би се могло закључити, да су кола била добро натоварена“.

„По томе, што су трагови од точкава много дубљи при излазу, но при улазу, што значи, да су кола ушла празна и вратила се пуна.“

„Имате право“, додаде инспектор.

Одмах после овога, Грегсон поче лупати у врата, али му се нико не одазва.

Шерлок се изгуби за тренут, и по повратку рече осмејкујући се:

„Има један отворен прозор“.

„Велика је срећа што сте на страни полиције, господине Шерлок“, примети инспектор кад је уочио вештину, којом је мој пријатељ отворио прозор. „Држим да под оваквим околностима можемо ући, не чекајући на позив“.

Један по један улазили смо у одељење, у коме се, по свој прилици, налазио господин Мелас. Инспектор је имао лампу, и помоћу ње могли смо видети двоја врата, завесу, лампу и јпански оклоп, као што је Мелас описивао. На столу су стајале две чаше и једна празна флаша од ракије, као и остаци јела.

„Шта је то?“ викну Холмс изненада.

Сви застадосмо и прислушкивасмо. Неко слабо јечање чуло се негде више наших глава. Холмс јурну на врата у предсобље. Ово тужно јечање долазило је са горњег спрата. Он јурну горе, инспектор

и ја за њим; Мејкроф је ишао за нама, што је брже могао.

На горњем спрату била су троја врата, а иза средњих се чуло то тужно јечање. Врата су била закључана, али је кључ био с поља. Холмс откључа врата и улете унутра али се одмах врати, држећи се руком за уста.

„Угаљ“, узвикну он.

Са једног мангала на сред собе лизао је тамно-плав пламен, а две згрчене прилике беху се прициле уза зид. Кроз отворена врата кулао је загушљив отрован ваздух, који нас је гушио и нагонно на кашљање. Холмс отрча на врх степеница да се надише свежег ваздуха па за тим улете у собу, отвори прозор и баца трножац у врт.

„Кроз неколико тренутака моћи ћемо ући“, рече он гушећи се. „Где је свећа? Сумњам да би могли упалити палидрвце при овој атмосфери. Придржи свећу на вратима Мејкрофе, а ми ћемо их напоље извући“.

Улетесмо унутра и отроване људе извукосмо напоље. Обадвоје беху помодрели и онесвеснути са отеченим — унакаженим лицем и избуњеним очима. Доиста њихова лица беху толико унакажена, да није само било црне браде и крупног тела ми не би смо били у стању познати у једноме од њих грчкога тумача, који се од нас пре неколико часова одвојио у Диогеновом клубу. Руке и ноге му беху чврсто везане, а на једном оку видео се траг страховитог ударца. Онај други, који је исто тако био везан, беше висок човек, али у највећем стању изнурености, са безбројем парчади фластера на лицу.

Чим смо га извели из собе, издахнуо је. Помоћу амонијака и ракије успели смо да повратимо живот господина Меласа после једнога сата.

Ствар, коју нам је он испричао, била је проста и у свему је утврдила наше раније закључке.

Са револвером у руци и под претњом да ће га убити, довукао је странац Меласа на ово место.

Пошто је још један пут безуспешно покушао да свога земљака приволе на потпис докумената, пребачено му је раније неверство, а одмах по овом једним ударцем онесвешћен је, те с тога не зна шта је даље било.

И обавештења, која смо добили о госпођици Софији, подударала су се у свему са нашим закључцима. Као кћи једне богате грчке породице из Атине, дошла је у посету једној својој пријатељици у Лондон, и ту се упознала са Харолдом Латимером, који је наговори да бежи с њим. Извештен о овоме, њен брат похитао је у Лондон и ту непажљив и непознат пао у замку Латимеру и његовом саучеснику Вилсону Кемпу — човеку из најнижег друштвеног реда. Држећи га стално у притвору и мучећи га глађу, Латимер и Вилсон хтели су га нагнати да имање своје и сестрино пренесе на њих. Да га пак сестра случајно не би видела и познала, јер је и она такође била у истој кући у притвору, изленили су га фластером по лицу. Видев најзад на оном огласу у „Дели

Њусу“, да је њихова тајна откривена, побегли су са девојком из куће у којој су привремено становали, пошто су се претходно осветили неверном тумачу и његовом земљаку...

На неколико месеца после овога, дођоше нам до руку неке пештанске новине, у којима је писало, да су два Енглеца, који су путовали у друштву са једном женском, нађени прободени ножевима. По мишљењу мађарске полиције, стајало је у овим новинама, Енглеци су у свађи један другог смртно ранили. Мој пријатељ Холмс је, међутим, са свим другог мишљења. Он тврдо верује, да би девојка из Грчке, кад би се пронашла, могла у детаљима описати начин, на који су освећене и њене патње и њен брат.

С енглескога
Мих А. Рашковић

МАФИЈА

— Паола Ломброво —

Шта је ова моћна, опасна, тајанствена Мафија, о којој се опет почиње говорити у Италији и иностранству, ма да се о њој много не зна? Мафија је — да употребимо једну модерну реч — труст.

Она је у првом реду једна организација група богатих личности, које владају слабом и неорганизовано масом. Она није какво просто друштво или савез, већ пре нека врста корпорације, која има своје шефове, своје присталице, свој правилник, своје статуте, која живи ван закона, не обзирајући се на прописе владе и земаљске управе и која би у неколико хтела да буде оно што су они; она мисли да је у праву да заповеда и да захтева да је слушају; али по врх свега она је рада да живи добро и без рада. У тој тежњи потпомаже је једна чудна особина народа, каква се ни у једном другом крају света не налази, а на име та што Сицилијанци беже од судова и правосуђа, па било да им је учињена каква неправда или да имају какву оправдану тужбу против свог противника. Њихово је начело, да сваки човек мора сам себи прибавити задовољења. Код других цивилизованих људи, који су удаљени од Сицилијанаца као небо од земље, бива тако нешто слично, кад су ради да какве увреде, каква питања реше двобоји...

Та одвратност према правосуђу, „omerta“, нарасла је у недоглед. По сицилијанским назорима честит човек мора сам регулисати своју ствар и бити свој сопствени осветилац; прибећи правосуђу сматра се као просто и нечасно.

„Omertá“, које је дух код Мафиота развијен до претераности, налази се у блажој форми код свих Сицилијанаца. Да за то наведемо пример. Извршено је убиство. Власт саслушава самртника, који укратко изјављује да не зна како је име његовом убици. Тако исто остају нека лица, која су познала убицу и видела га кад је побегао, ма да она сасвим тачно знају где се он сакрио. — Изврши ли се крађа, свак се добро пази, да не да власти каква објашњења, па чак и нико не пријављује властима крађу. Тешко ономе ко би се дрз-

нуо, да што и најмање изда властима и да јој покаже трагове!

Само се по себи разуме да је овај, свима Сицилијанцима урођени осећај „Омерте,“ моћан савезник Мафије. Прво с тога што он спречава правосуђе у његовом раду против Мафије, друго с тога што он оправдава зла дела Мафије, која је постала нека врста приватног суда, тако рећи држава у држави, код које сви траже прибежишта. Човеку, који хоће да се свети за неку учињену му неправду, не пада никад ни на ум, да судове призове у помоћ; он се просто обраћа Мафији.

* * *

У свакој мањој општини Мафију заступа Коска; тако се зове једно врло просто, али веома солидно организовано удружење, у коме нема апсолутно ничег бирократског. Ту нема ни председника ни секретара, а у врло много места су најзначајнији чланови неписмени људи. Тим удружењем управља четири до пет лица која су се услед свод угледа, своје интелигенције и своје господарствене појаве умели ставили на чело; под њиховим вођством „ради“ извесан број младих људи, који се називају Пичиоти. Једни су безобзирни и ташти. У нади, да прокрче себи пута и да удобно живе без рада, они су се одали злочину; други су идиоти, који су у рукама својих вођа невољна, али баш због тога у толико ужаснија оруђа. Свако такво удружење има за циљ, да цело село с његовом околином потчини својој власти, да себи прибави што је могуће већег угледа и да уз мале напоре постигне највећу новчану добит, која се дели међу члановима.

Коска не преза ни од најужаснијих злочина, од убистава, кад је потребно да се очува њен нимбус, или ваља да се потпомогне који њен заштитник од утицаја, или треба да се изврши каква освета.

Такве ствари не одређује и не извршује једна једина личност, већ Коска осуђује после једног тајног претреса дотичну личност, а коцком бира једног од својих људи, који ће извршити убиство. Тај човек, коме је жртва покатак сасвим непозната, добија пушку тек у оном тренутку, кад треба да је испали. Чим је пушка испалена, муњевитом брзином оде она из руке у руку, тачно онако као што је и дошла и ишчезава међу пријатељима, који су у дугом низу постројени на улици, тако да доста пута убица као равнодушан посматралац стоји међу светом, који се скупио око жртве.

А ако полиција кад и кад посумња нешто и предузме хапшење, старешине Коске ставе све у покрет, да би ослободили свог пријатеља; они дају велике суме новаца, да би узели добра адвоката и доказали алиби; они прете судијама, сведоцима и непријатељски расположеним потрнцима; они утичу на новине.

Та велика власт, што је имају вође Коске, даје им и у изборној борби велику важност; јер њиховим посредовањем, с помоћу њихових услуга долазе поједини политичари у посланичку комору. А кад он већ једном с помоћу Мафије дође на тај положај, онда остаје њен роб, мора јој

увек бити веран и припреман, да је брани и да јој чини услуге. Утицајем тих посланика влада смењује чиновнике, који се покажу сувише оштри и који узнемирују Мафиоте.

Обичан живот Мафије оснива се на једној простој, поузданој операционој основици. На име Мафијоти узимају од свију великопоседника и богатих људи своје околине — добровољно или силом — неку врсту данка. Интересно је знати како и на какав се све то начин врши. Ту ступа у акцију једна од најважнијих личности друштва, тако звани „куратола“. Сам он оде или пошаље кога свог пријатеља ка великопоседнику и с тоном пуним респекта скрене му пажњу, да је његов пољски чувар једна будала, непоуздан човек, и да би му он могао предложити једног куд и камо ваљанијег. Снебива ли се великопоседник или чак одбије понуду, онда се дотична личност повуче; али већ после неколико дана нађе он свој виноград опустошен, лозу посечену, и као знак претње у њиву му је пободен крст и просута со. Врло ретко обраћа се поседник судовима и властима. А и на што? Могао би само да изрази голу сумњу а стварних доказа не би могао поднети. Па чак и кад би их поднео, кривац би прошао с неколико дана затвора, а Коска би непаметног богаташа једним пушчаном метком лишила живота. С тога поседник, чим му се деси онакав случај на имању, обично отпушта свог пољског чувара, дозове вођу Коске и замоли га, да му по свом укусу изабере „куратола“. На тај начин члан Мафије добије привидно поштено занимање с мало рада; јер потребно је само да се зна, да је он у вези с Мафијом, па да ситни пољски лопови не смеју ни прићи имању; он имање више чува својим утицајем но својом личном вредноћом. Наравно да се само по себи разуме, да он, ма да ревностно гони ситне лопове, баш за то сматра да је у праву да свог господара поткрада колико је год кадар; овај то све зна, али мудро ћути. Мафијоти заслужују још и на други начин свој насупни хлеб. У време бербе неранци један члан Коске, који шета по тржиштима, приђе смешећи се ка каквом сељаку и саопшти му, да су му многи пријатељи трговци поверили, да купује за њих воће.

— Ви сте ми, вели, одмах пали на ум, те дођох да вам предложим тај посао.

— Лепо, одговара бојажљиво сељак; али каква је цена.

Посредник каже цену.

— Али на тржишту се плаћа куд и камо скупље! додаје сељак.

— Дакле хоћете да кажете да ја лажем за једну багателу од неколико стотина лира? Па шта да кажем купцима? У осталом радите како год знате? Ја ћу казати, да се противите и да се не дате „убедити“. Сељак разуме увијене опасности и претње, које леже у тим речма, пристаје на губитак и закључује погодбу.

Друга грана Мафијине привреде то је крађа коња и говеда. Крађа се обично врши ноћу, како би лопови имали кад да украдену стоку одведу. Кад се то изврши, онда отпочиве рад саучесника, да се униште трагови дела. Ако се то деси у очи

недеље у близини каквог села, говече се закоље и однесе ком год месару, који га распрода својим муштеријама. Кад се ове после узму на саслушање, оне нађу свакојаким извињења, да оправдају да су на поштен начин дошли до меса. Ако се говече не закоље, онда га одводе на далека тржишта, пошто се претходно преко посредника о крађи извести сопственик. Тај човек зна тачно како би му било бескорисно да то пријављује властима, те с тога иде право ка шефу „Коске“, кога моли да се заузме за ствар и помогне му да дође до своје стоке.

Два дана после тога долази тај добри човек сопственику стоке и вели му: „Два ваша говечета заклана су; о њима дакле немојте више ни водити рачуна; а што се тиче оне друге стоке, како ме уверава један добар пријатељ, било би могуће да вам се она врати, ако будете паметни те хтеднете Помчиотима платити стотину лира“. Сопственик наравно даје стотину лира, и после неког времена у близини свог имања нађе остатак говеда.

Ако је потребно да се изврши пренос каквог јавног или приватног посла, рецимо да је потребно да се јавном лицитацијом прода какав млин или какво имање, Мафија и ту ступа у акцију. Она ставља меродавним личностима дискретно, али јасно до знања, да би се то морало дати овој или оној личности; један миг ока, једна мала напомена, и купци се удаљују мирно, не рекав ни једне речи.

Другог пута онет друштво нема интереса да се умеша у лицитацију; али чак и онда гледа оно да извуче своју корист. Неколико чланова Коске саопште лицитантима да би они могли ствар мирно даље терати, да би им се оставиле одрешене руке, наравно претпостављајући, да плате неколико стотина лира.

* * *

Тако живи и ради сицилијанска Мафија. Ма колико да је јединствена у својој врсти њена организација, и ма да се она специфично ограничава на сиромашну, порезима оптерећену Сицилију, ипак се с оне стране океана појавила једна њена друга, чувена њујоршка Tammany-Ring. И овде и тамо имамо пред собом аномалије једног друштва, о којима могу изрећи свој суд криминални антрополози. Ми смо се овде ограничили само на факта, не хотећи да изводимо закључке.

М. Д.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Самоубиство код животиња. — У научној свету још се непрестано истиче као важно спорно питање *психологија животиња*. Тим се питањем нарочито баве *Ломброзо* и његове присталице, који са свим озбиљно говоре о злочинима и самоубиству код животиња. Нигде не треба бити толико обазрив и предострожан, као на том пољу, које јако привлачи лајке. Октобра месеца 1904. године изашла је у „Tier- und Menschenfreunde“ следећа белешка о самоубиству код животиња:

„Енглеске новине „Daily Mail“ (Дневна Пошта) саопштавају неколико примера,

животиња се може закључити, да заиста има код животиња намернога самоубиства.

Прошлогодишња велика врућина у Француској изгледа да је натерала једнога пса да се реши да учини крај своје животу. Он је отрчао у Гарону, ушао неколико корачаји у таласе и загнурио њушци у воду. Његов сопственик дозивао га је из све снаге звиждањем, али пре него што је могао и слутити о намери свога пса, овај се већ удавио.

Један господин из Комптона имао је једног белог пса, који је од свога рођења био непрестано уза свога господара. Једнога дана господар мораде некуда отпловати, али није могао повести собом и свог верног пратиоца, већ га је оставио код куће. Прва два дана тражила је животиња свога господара по свима ћошковицама и буџама са страшним урликањем и очајном узнемиренешћу. За тим се предаде својој судбини, постаде без учешћа мирна, и најзад одби сваку храну и воду, која јој се нудила, и то са неком одвратношћу. Не прође неки дан, кад једног јутра нађоше пса укоченог и хладног на његовој постељи од сламе.

Два лондонска коња вукла су заједно свакодневно омнибус кроз улични метеж, и трпељиво су и сложено сносили тај терет. У том једнога од тих коња узму за ремонт и пошаљу га на бојно поље у Јужну Африку, те тако сад онај други остаде сам, без свога вернога друга, да иде старим путем. До тада та весела животиња на један пут постаде суморна и одби сваку храну; све што јој је доношено, остајало је недируто. Једног дана отргне се из штале, и до тада тако мирна, послушна и трпељива животиња, сада појури у дивљем галопу кроз улице, док не дође до једног великог зида од цигаља у близини западног Кенсингтона. И у место да скрене око зида, животиња саже главу, удари свом снагом о зид, и паде мртва на земљу.

Јелен је врло нервозна животиња, код које може бити, шта више, речи о извесној „неуропатичној меланхолији“, у којој он себи чак и живот одузима. Није редак случај, да су јелени и кошуте скакали са стена у провалије, када су изгубили ког верног друга, или да су се сами убијали када су рањени.

Најнезграпнија животиња, са најдебљом кожом, то је слон, али он има за чудо нежне осећаје; кад је, рецимо, болестан, њега спопадне дубока сет и скрушеност. Један слон на Цејлону налазио се баш у том болесном расположењу, кад су га наморавали на рад. Само су с великом муком могли да га покрену да напусти своје скровиште. За време одмора он се отрже, отрча у оближњу реку и завуче сурду у воду. Људи су га конопцима покушали да извуку из воде, боли су га шиљатим вилама, али он је остао непомичан док се није удавио.

Курјаци и лисице такође тешко издржавају ропство; они се дотле затрчавају и ударају главама о гвоздене жице од каџеза, док им не почне да лити крв, а не престају с тим дотле, докле од губитка крви не малакшу и не падну мртви.

Огуда се може закључити, да и животиње бар слуте о томе, да их смрт осло-

бођава од свију мука и патњи. Иначе не би оне тако намерно саме себи задавале болове, и то узастопце, ма да се то коси са животињским инстинктом за одржањем живота.“

Мишљења научника у овом погледу подељена су и врло разнолика. Нарочито се истиче то, да животиње не могу имати одређене воље, а без тога се не може ни замислити самоубиство. Треба узети у обзир и то, да је код свију изложених случајева смрт могла случајно наступити, а за тим и то, да је потребно добро проверити све доставе о таквим случајевима, да не би биле какве врсте „ловачких“ прича.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Велимир Ђорђевић, бив. практикант, дијурниста и општински писар, спада међу интересантније криминалне типове. И ако му је тек 29 година, већ је до сада био три пута осуђиван за крађе, а и сада се налази под истрагом и у притвору код кварта савамалског за две крађе. Први пут осуђен је 1898. год., што је као практикант министарства унутрашњих дела крао из санит. одељења тада новопровиђени и скупоцени серум противу дифтерије и продавао га апотекарима и дрогеристама. Други и трећи пут је осуђиван, а и сада је под истрагом за крађе, извршене својим газдарицама код којих је као самац седео у стану.

Овај начин крађа његов је специјалитет. Дође код газдарица које издају самцима собе под кирију, представи се обично под лажним именом као тек премештени порески помоћник, подблагајник, цариник и т. д. очас се погоди, јер често обећа већу цену но што и сама газдарица тражи, па онда само чека згодну прилику кад ће и шта доћи. Својом лепом појавом, интелигентношћу и веселошћу умео је одмах да задобије симпатије и наклоност газдарица, те су га оне као доброг познаника остављале самог у кући. Он тада покупи што је скупоценије и лакше за ношење, па се више и не врати.

Као год што је Алекси Костићу специјалитет прикупљање прилога, тако је овоме крађа газдарицама. Чим се која газдарица пожали да јој је што украо киријација, одмах се помишља на Велимира. На основу те вероватности је и прошле године ухваћен у крађама, за које сада одговара.

Г-ђа А. Л.; из Босанске ул. доставила је 1. маја прошле год., како је у очи тога дана дошао ње један младић лепо одевен, представио се као практикант духовног суда и погодио стан. Када је изјутра после првог преноћишта ушла да намести кревет и собу, видела је да јој нема извесних ствари — веша.

Одмах сутра дан, 2. маја тужила се кварту варошком г-ђа С. Ж., из Дубровачке улице, да ју је покрао њен киријација, који је 1. маја дошао и код ње погодио собу. Вели да јој се представио као Богољуб Ристић, премештени цариник из Ниша, на какво је име и пријаву попунио.

— Дође јуче по подне, Бог га убио, — јадиковаше г-ђа С. — да види собу. Ја му је показах. Њему се допаде и запита ме за цену.

Ја му затражих 20 динара, а он ми обећа 25. само да се држи чисто. Ех, хвала Богу, помислих, када добих киријацију, нарочито још када ми се он каза да је цариник и да ће му ствари из Ниша стићи за који дан. Увече је раније дошао, подздрављајући ме најучтивije, па је подуже седео и писао. Данас је подоциније устао, спремно се и обукао, па излазећи из собе весело, са штапићем у руци, начинио ми неколико учтивих комплимената и отишао у варош.

Кад сам ушла мало по том да успремим собу видех да ми нема кацута мога сина и још неких сребрних ствари. На кога ћу, већ одмах посумњах на новог киријацију. Одмах сиђох доле на ђумрук, али ми рекоше да никакав цариник није скоро премештен, а Богољуб Ристић, како ми се он представио, рекоше и да не постоји. Помозите, господине, ако Бога знате, не смем мужу на очи изаћи, јер ме он и онако псује што петљам са тим проклетим самцима кад нам није нужна, а ја сам све говорила: море вајдица је да нам се од тога бар половина дућанске кирије отплати.

Када је и једној и другој покраденој газдарици показат у управи албум криваца и у њему Велимирова фотографија, обе су одмах изјавиле, да их је то лице покрало.

После овога Велимир је по Управиној депешу ухваћен у Жагубици, када је из Београда побегао.

Када је доведен отуд, најпре је одрицао дело, но после је признао али под погодбом, да му се прогледа кроз прсте и казни само истушно, а да се не спроводи суду. Но када му није учињено по вољи и када је донето решење о притвору, он је изјавио жалбу, одричући у њој да је те крађе учинио, а признаће му је вели, погрешно писар записао, доказујући да је у то време био у Пожаревачком округу. Ну пошто ово није му помогло, јер је суд одобрио полицијско решење о притвору, а појимајући шта га чека за овај четврти поврат и два дела у стицају, он смисли један други начин, на који је мислио да избегне кривичну одговорност за учињена дела.

На име, одмах по саопштеном решењу судском он је почео да се прави шашав, тражи неке паре, 20.000 дин. које му је тобож послала вереница, прети чиновницима и т. д. То се испрва држало као симулација или бар као неко принудно средство да се што пре спроведе суду, али једнога јутра апсанција рапортира, да је Велимир почео готово да бесни и да је постао несносан. Би позван лекар, који константова да се код њега појављују сви знаци душевне поремећености. На основу овога спроведен је општој државној болници на посматрање, ма да су сви полицијски чиновници, који су Велимира познавали, готово са сигурношћу држали да симулира. Тамо је провео неколико дана, па је по том спроводу у болницу за душевне болести, где је остао непуних осам месеца. Само овако дуго проведено време у душевној болници показује са коликом је вештином изигравао душевно оболелога, а и колико су лекари имали муке док су код њега утврдили право стање ствари — симулацију, при чему им је много припомогао полицијски извештај о његовом ранијем животу. После осмомесечног посматрања, три стручњака дада су уверење, да је Велимир симулирао душевну болест и код иследне власти, и у општој државној болници. Један од лекара, који су Велимира посматрали, испричао је писцу ових редова, како је Вели-

Умро је скоро по доласку у душевну болницу као мирнији болесник примљен у канцеларију да помаже у архиварским пословима и на пренису. Радећи ту он је имао прилике да чита и преписује акта, по којима се излажу историје разних душевних болести и дају о томе лекарима мишљења, па је једну од тих болести тако проштудирао и симулисао, да су га озбиљно од ње лечили.

Кад му ни ово није помогао, он је сада опет прибегао другим средствима. Опет се трудио да докаже свој алиби и да му је раније признање изнуђено, по то му неће ништа помоћи.

Он неће да врши опасне крађе, већ готово редовно омање и просте, често скопчане са преварама.

Понекад хоће да врши и преваре. Тако је септембра месеца претпрошле године отишао у Алексинац и у пореском одељењу представио се као Никола Петровић, новопостављени порески помоћник тога одељења; уверење о његовом постављењу доћи ће, вели, доцније, а он је по наредби председника Пореске Управе дошао одмах на дужност. Они су му поверовали и примили га. За неколико дана успео је и да аконтира и да се задужи код „колега,“ али га је у томе познао и показао један официр, те је морао побећи отуд, оставив запрепаћене и постиђене чиновнике пореског одељења.

Велимир је син добрих родитеља; у унутрашњости има једну сестру учитељицу, врло честиту девојку; није одрастао у сиротињи, отац му је по смрти оставио и извесно наследство, које је он одмах упропастио. Склоност ка крађи овога заиста интелигентног младића, није ни у урођености, ни у рђавим маријалним приликама. Узрок његовој преступности најбоље ће се видети из једног његовог дневника, који је приликом притвора код њега нађен, а из кога ћемо овде навести оно место, где он говори о својој младости — детињству.

„Пут, којим се човек креће за време свог живота пун је трња и боца, камења, дубоделина, као и осталих непријатности које је судбина човеку одредила да га за време свог живота савлађује....“

Наш неумри песник вели: „У свету, селе, нема љубави“, и нема јер све ово што данас постоји са врло малим изузетком је лицемерно и подло; јако се немаш и несмеш ни на кога ослонити, нити пак искрено помоћи — савет од кога добити. Такве су данас друштвене прилике, такви су људи, такво је све и свја. И када човек у такво друштво као млад и неискусан дође, а нема уза се искреног пријатеља, на њега се може и сме ослонити, шта бива с њим? Ако је његов умни темперамент јак чврст и храбар, да може све ове незгоде савладати он ће наравно победити. А ако је то лице одгајено и одрасло онако и у тој кући, где зависти, сплетке, несреће и др. нема, то ће лице под првом бујицом сплетака и осталих нереда брзо клонати и још ако је рано остало без искрене неге родитељске, оно ће поћи путем, који ће га одвести онамо.....“

Одгајен и однегован до 15. год у кругу својих родитеља и пријатеља, живот ми је пролазио као мала бујица, не осетих никакву недаћу, пању ни горчину у свом животу. Развијајући са као оно биљка на плодном земљишту, која је заклоњена са свију страна оштром темпераменту климе, али од тога времена мој живот и прилике у животу пођоше другим путем, јер баш у то време изгубих оно, што је једном

детету у то време најпотребније, изгубих најискренијег свог пријатеља и свог најискренијег члана породице — оца. Остадох без оне помоћи, коју ни с које стране не могах наћи.

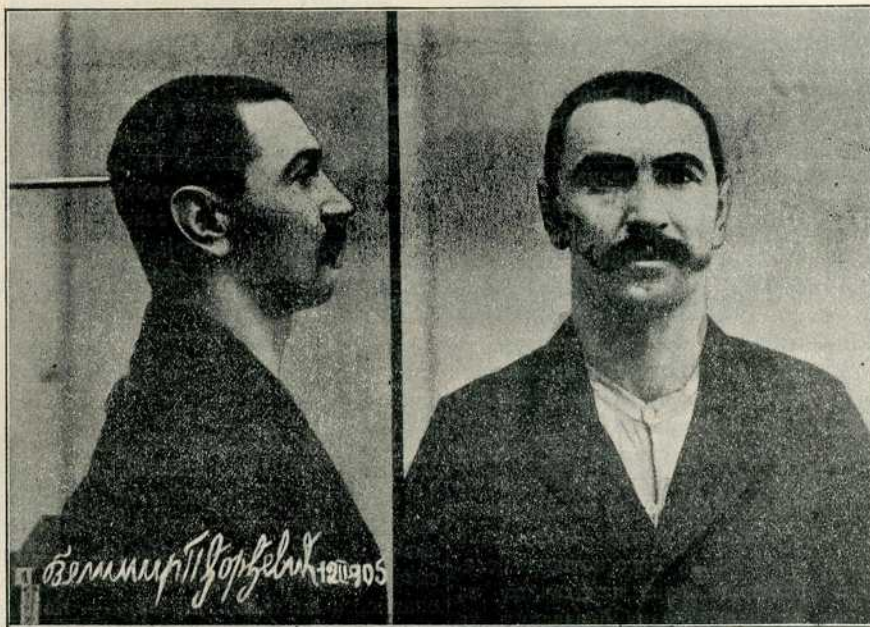
Све старање и брига за развиће мог будућег живота, остаде на моју сироту и немоћну матер, којој у наслеђе не остадох само ја, већ и сестра ми. Дакле имала је да нас двоје ова немоћна жена изведе на пут и спреми као будуће чланове друштва — државе.

Прилике како кућевне, тако и све остале, о којима је мој поч. отац водио бригу, пређоше сада на њу. Женска прилика као и њен темперамент, не беше тако јак и чврст, као код поч. ми оца, јер материно срце увек је милостивије и нежније него очево, те тако као мати она немогаше и немаше толике енергије да ме одржи у оној дисциплини као што ме поч. отац држаше, већ сву своју бригу покљони на негу и образовање млађе сестре а поред тога, њена садања брига беше и та, да наслеђени иметак од оца чува и заклања. Брига око чувања имања као и дужност да сестру ми спреми за добру домаћину, не дозвољаваше јој да може и надамном толико пажње водити, да свој започети рад — школу даље продужим како сам започео. Нећу претерати када кажем, да ме је бистрина и воља за школом и даље напустила већ сам остао доследан својој дужности. Школу продужих онако и са успесима које и до сада

Почех се мешати са људима — ђацима — старијих од мене а који већ до тада имађаше и још један најгори порок — *blud*, Ax! Никада нећу моћи заборавити тај најгаднији порок за младог човека, који истог доведе и у пропаст. Не само те пороке које наведох имадох, већ ме другови почеше водити и на она места, где нама ђацима није дозвољено — кафане. Замислите сада једног ђака са свима тим порацима а при том са свима материјалним могућностима, где ће отићи. Школу уредно посећивах и никада не бејаш међ онима, који брињаху за резултат свог годишњег рада, зашто имах једино бити захвалан мојој умној бистрини. А здравље, како оно беше код мене (у 19 год.)? Онако само како је код оних, који скупоцено време проводе по кафанама и осталим недозвољеним местима.

Даље у томе дневнику прича, како је свршио матуру, дошао у Београд, уписао се на правни факултет Вел. Школе, како је и даље са хрђавим друштвом банчио по кафанама, како је у једној таквој прилици напит ударио ћерку кафеџије, где је лумповао, и да је после због тога на тужбу кафеџије осуђен на годину дана затвора.

Међутим то не стоји. Нити је он свршио целу гимназију а камо ли матуру, нити је био на Вел. Школи, а такође први пут није осуђен за увреду, као што он то наводи, већ за крађу серума.

имадох, неклонув. Али једно које до тада не имах — почех да постанем порочан. Први мој порок који немах за живота мог поч. оца сада га добих — *проциших*. И ако ме мати саветовала и од тога одвраћала, њене молбе као и претње не помогаше, јер бејаш убеђен знадох, да ме мати никада неће онако почастити као што ме поч. отац чапћаваше. Продужих и даље мој први порок, кога се ни данас не могу одучити. Дакле постадох млад и страстан пушач. „Порок за пороком иде“ па тако и са мном би. Мати ме вољаше неизмерно, тако да немаше срца, да би ми могла ма коју моју молбу одбити или незадовољити. Почех је по некада и *лагати*, што оца не смедох и она ми сваку молбу испуњаваше. *Новаца* када год ма зашто затребах, добих, што ме исти доцније и упропасти.

Код младог човека (19 год.) при том имућан нема се шта спасти, те тако и самном би.

Његово неваљалство огледа се и из самог тог његовог „дневника“; у њему бар он треба да буде искрен јер то за себе пише, међутим он и ту може, величајући себе. Једино је ту истина, да се покварио услед слабог домаћег надзора и рђавог друштва. Тако је изгубио осећање, а после је већ лако ударио у крађе и постао лопов из навике.

По отпусту са осуде он је налазио лепа места и могао је поштено да живи. Последњи пут, прошле године, био је писар у једној већој општини у унутрашњости, или како се он радо називао „општински и бележник.“ Тамо је он својом вредношћу и интелигенцијом он и веселошћу умео да створи угледно место у друштву. Шта више у мало се није оженио једном девојком из угледније породице, али — навика је друга мајка природе, вук длаку мења а ђуд никако; ни тамо није могао тако дуго истрајати, замесио је нешто, те је морао отуд бе-

www.nasiv.rs Београд, а чим је овде дошао, ударио је у крађе.

Код њега је нађено више писама, која му је, сестра и мати писала, а које је, у ствари, он писао ситним рукописом и искренутом руком. Њих је он показивао оној девојци у месту где је био «бележник», иста кипте изразама највеће сестринске и материнске милоште, свако почиње «мили браде мој, буди ми здраво и весело», у њима се прича како су кућу издали под кирију, како су добили на лозу, како једва чекају да виде и загрле избраницу његова срца итд. Али је у исто време код њега нађосмо једно писмо његове сестре које је несумњиво она и писала, ну оно сасвим другаче звучи: «Животињо и лоџуко једна», вели му сестра, «немој више да нам се обраћаш и досађујеш, ти си окаљао име наше породице, ми те се одричемо да си нам икакав род» итд. са још много израза највећег огорчења.

За који дан он ће опет за неколико година бити укључен из друштва, али тешко да ће се у њ поправљен вратити. С тога чувајте га се, газдарице!

ПОТЕРЕ

Непознати долов извршио је крађу Живојину Димитријевићу, обућару оvd., благајнику радничке кооперативе «Напред», 22 т. м-ца у подне, у локалу кооперативе «Пивни Извор» у балканској улици, и однео му буџелар са 520 динара, и то: 5 ком. банкнота од по 100 динара у злату и 2 ком. од по 10 дин. у сребру. У буџелару су биле и ове ствари: два комада календара «Росија», један за прошлу и један за ову годину; неколико признаница за купљење претплате за «Радничке Новине», три осмине лозова Класне Лутрије од прошлог вучења са бројевима: 24184, 17086 и 13275, и његове визит карте са ковертима. Буџелар је овај нестало са стола, на коме га је Живојин био заборавио. Позивају се све полицијске и општинске власти, да покрађу и долова потраже па у случају проналаска спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 6811.

Љубомир Ђорговић, тежак из Јасике, решењем крушевачког првостепеног суда од 8. т. м-ца Бр. 3602 стављен је под поротни суд и у притвор, али је у бегству. — Љубомир је стаса малог, пун у снази, косе потпуно беле, очију плавих, трепавица белих и дугачких, на левом оку има на капку једну брадавицу, те по томе, а и осталим знацима пада јако у очи, стар је 23 год., у одећу сељачком. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Љубомира живо потраже и пронађеног спроведу Крушевачком прв. суду с позивом на Бр. 2602, или Управи града Београда с позивом на Бр. 6707.

Милан Стевановић, скитачки циганин, кога је начелство окр. нишког спровело у алексиначку окружну болницу на лечење, побегло је из исте ноћу између 14 и 15 о. м-ца у гађама, кошуљи и болесничкој капи. Милан је средњег раста, косе, обрва и очију црних, без бркова и браде, на десном образу близу уста има младек, а тако исто и на левом. — Треба га најживље потражити и у случају проналаска спровести нач. окр. нишког, где одговара за више крађа, с позивом на Бр. 2793.

Вождар Сотировић, решењем прв. суда за варош Београд од 18. т. м-ца Бр. 4953,

стављен је под суд и у притвор за два дела крађе, које је извршио са Миланом Лукићем — Кесеровићем, бив. келнером. Како се он није до сада могао пронаћи, то се препоручује свима полиц. и општинским властима, да га живо потраже и у случају проналаска спроведу помнутом суду или Управи града Београда с позивом на Бр. 6229.

Владимир Дурковић, тежак из Шајића, стар 23 год., стаса високог, лица дугог, косе смеђе, очију граорастих, без бркова, окривљен је за крађу коза, па кад је дошло да се за њим трага, побегао је незнано куда. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да Владимира у своје домаћају потраже и у случају проналаска спроведу га начелнику среза јабланичког с позивом на Бр. 2917.

Витотмир Ј. Митровић, из Медвеђе, висок 173 см., стар 33 год., црномањаст, лица округла, косе црне, очију црних, бркова малих, носа обичног, уста умерених, има пасош за Београд, који му је издао нач. среза јабланичког 1. децембра пр. год. Бр. 184. Окривљен је за дело из § 111. у вези с § 132. крив. закона, за које је стављен под истрагу и у притвор. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Витомира живо потраже и пронађеног спроведу начел. среза јабланичког с позивом на Бр. 2903 или Управи града Београда с позивом на Бр. 6393.

Стојану Станковићу, кафеџији из Владичина Хана, извршена је ноћу између 17. и 18. о. м-ца опасна крађа. Дело је извршио непознат злочинац, ушав у собу, на којој су била отворена врата, и у којој је спавао оштећени са породицом, па однео из ње емаљирани сребрни сат у вредности 75 динара, и 2 динара у готовом новцу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за злочинцем трагају, и у случају проналаска упуте га стражарно начелнику среза пољаничког с позивом на Бр. 1125. — АПБр. 108.

ТРАЖИ СЕ

Живота П. Миленковић, шегрт Исака Шимона, трг. оvd., побегао је од свога газде 18 ов. м-ца. Он је родом из села Лугавчине у окр. смедеревском, стар 13 год. стаса малог, смеђ; од одеће има на себи мали капут од угаситог штофа, панталоне кариране, на ногама опанке, а на глави шубару. — Нека га полицијске и општинске власти потраже, и у случају проналаска спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 6204.

Радисав, син Милана Васиљевића теж. из Црљенца, који је био у служби код Живојина Прокића, трг. из Пожаревца, крајем прошлог м-ца. отишао је незнано куда, па се ни до данас није вратио. Стар је 14. год. средњег раста, плав, на левој обрви има белегу од красте; од одеће има сељачко попенано гуње, чакшире, нештављене опанке с алевим чарапама и на глави шубару. — Позивају се полиц. и општ. власти, да Радисава потраже, и у случају проналаска спроведу нач. окр. пожаревачког с позивом на Бр. 2552.

Милан Миловановић, шегрт Проке Костића, бак. оvd., родом из Сремцице у окр. Београдском, стар 15. год., смеђ — побегао је од свога газде, однео са собом зимски капут, ка-

пуљачу и рукавице старијег момка. — Милана треба, кад се ухвати, спровести Управи Београда с позивом на Бр. 6631.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Војин — Милан — Вишковић, родом из Петровог Села у Бачкој, по пресуди начелника среза тамнавског Бр. 22841 прогнат је на свагда у Аустро-Угарску 14. т. м-ца због скитње и преваре. По извешћу среског начелника, Војин је на Убу и по околиним селима «погађао и куцовао грунтове» и, очекујући новац преко поште, узимао од «пажљивих продаваца» новац на зајам. Ухваћен од среске власти, и узет на одговор због извршених превара, признао је одмах да је «од оних», а ово се, у осталом утврдио и званичним извештајем ау-

стро-угарских власти. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито пограничним, на ову препредену варалицу, коју, у случају повратка у Србију, треба казнити за повраћај из прогонства, и поново прогнати. У овом циљу износи се и слика Војинова, коју је послао уредништву г. Милан Вранковић, начелник среза тамнавског заједно са описом његових превара.

На питање извесних полицијских власти, да ли су и општински часници: председници чланови и одборници дужни држати „Полицијски Гласник,“ у смислу чл. 17. б) правила о антрометријско полицијском одељењу, Господин Министар Унутрашњих Дела објаснио је, да под општинским чиновницима треба разумети само деловође и писаре, о којима је реч у чл. 113. закона о општинама. Општински председници, чланови и одборници, часници су општински према јасној одредби члана 99. истог закона, и као такви не могу се подвести под члан 17. поменутих правила. Ова лица нису дужна, дакле, држати „Полицијски Гласник,“ што се јавља свима полицијским властима.